

Genåbning fase 2: Økonomiske prioriteringer

Baggrund

Der er 17. april truffet beslutning om en udvidelse af den første fase af en kontrolleret genåbning. Dermed er der nu åbnet op for en del undervisning og børnepasning, øvrig praksissektor og andre private sundhedsaktører og en række liberale erhverv, herunder frisører, massører og kosmetologer, samt kørelærere.

En række restriktioner er imidlertid fortsat gældende. Det drejer sig blandt andet om:

- Midlertidig grænsekontrol
- Skærpede rejsevejledninger
- Lukning af indendørs offentlige kulturarrangementer, kirker, biblioteker mv.
- Forbud mod at modtage gæster i restauranter, cafeer og lukning af natklubber, diskoteker, barer, værtshuse mv.
- Lukning af indkøbscentre, arkader, stormagasiner mv.
- Lukning af indendørs sports og fritidsfaciliteter (badeland, sport, legeland, biografteater, fitness mv.)
- Krav og retningslinjer til butikker
- Begrænse trængsel i kollektiv trafik og mindre persontransport
- Hjemsendelse af offentligt ansatte og opfordring til hjemmearbejde for private arbejdstagere
- Forbud mod forsamlingslokaler på over ti personer
- Zoologiske haver og forlystelsesparker er opfordret til at holde lukket

Der er tidligere udarbejdet et groft overslag over de økonomiske konsekvenser ved de forskellige nedlukningsforanstaltninger, der har indgået som en del af beslutningsgrundlaget for fase 1 af genåbning. Denne analyse ser nærmere på betydningen af de tilbageværende restriktioner ud fra et samfundsøkonomisk perspektiv.

Videre analyser

Analysen følger to spor. Det bemærkes, at der i spor 2 nedenfor om yderligere kvantificering af de forskellige tiltags påvirkninger på enkelte brancher søges at tage højde for både de erhverv, der har holdt lukket ved påbud, og de erhverv, der holder lukket som følge af opfordringer, fx zoologiske haver, forlystelsesparker og visse udvalgswarebutikker. Der skelnes således ikke mellem påbud og opfordringer.

Spor 1 omfatter en yderligere kvantificering af de økonomiske tab i forskellige brancher med afsæt i de få og foreløbige datakilder, der er tilgængelige på nuværende tidspunkt. Kilderne skelner *ikke* mellem årsager til tab af efterspørgsel og produktion. De vil således belyse de sammenvævede effekter af afbødningstiltag,

ændret adfærd og svækket global økonomi – og ikke afbødningstiltagene isoleret set, *jf. boks 1*.

Boks 1

Afbødningstiltag og adfærd kan ikke adskilles

Udbruddet af coronavirus medfører store økonomiske tab i hele verden, herunder også i Danmark. Konsekvenserne skyldes ikke kun de tiltag, der er iværksat for at dæmpe spredningen, men i høj grad også epidemien i sig selv, som fx får forbrugere til at begrænse deres aktivitet for at undgå smitte. Samtidig er den generelle usikkerhed og tilbageholdenhed, som virusudbruddet medfører hos virksomheder, forbrugere og på de finansielle markeder, med til at dæmpe produktion og efterspørgsel. De forskellige forhold er vævet tæt sammen, og effekterne kan ikke let adskilles fra hinanden.

Mange danske virksomheder mærkede effekterne af coronaepidemien tidligt. Det drejer sig om virksomheder, der er rettet mod fx rejse- og konferenceaktivitet, som var blandt de første til at opleve tab af efterspørgsel i form af fx aflysninger eller manglende nye bestillinger. Mange større virksomheder indførte adfærdsrestriktioner hos sig selv som fx hjemmearbejde og onlinemøder, og de første hjælpepakker for danske virksomheder blev også annonceret, allerede inden nedlukningen af dansk økonomi blev bredt ud. Den første hjælpepakke blev præsenteret 10. marts. På det tidspunkt var der alene en *opfordring* til, at større arrangementer (1.000+ deltagere) blev aflyst.

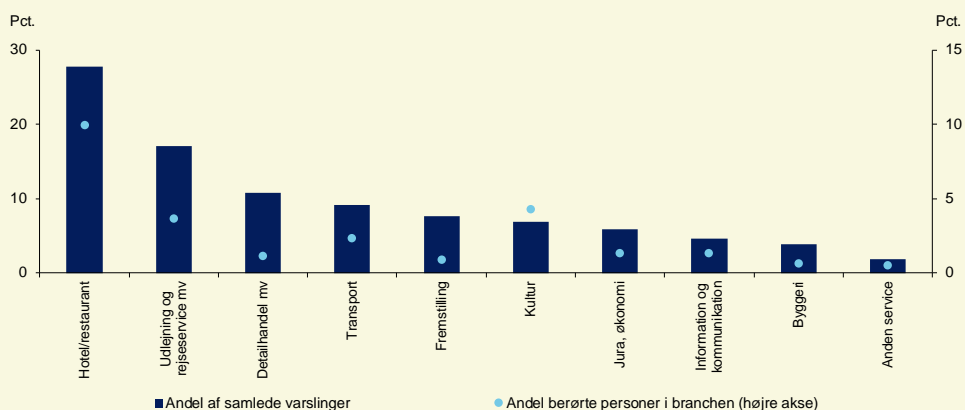
En udfasning af danske tiltag vil bidrage til at få gang i nogle virksomheder, men mange vil stadig være stærkt udfordret. Det skyldes både virksomheders og forbrugeres adfærd i Danmark og tilbageslaget i verdensøkonomien.

Det understreges af, at alle lande – uanset valg af strategi for at inddæmme smitte – er stærkt påvirket af coronaepidemien. I Sverige steg antallet af varslede afskedigelser i marts fx til et rekordhøjt niveau. Niveaulet er betydeligt højere end under finanskrisen, og blandt andet hotel- og restaurationsbranchen er hårdt ramt trods muligheden for fortsat at holde åbent, *jf. figur a*. Det gælder både målt som andel af de samlede varslinger og som andel af beskæftigelsen i branchen. Også kulturlivet er forholdsvis hårdt ramt, når man ser på andelen af varslinger i forhold til de beskæftigede i branchen.

Det vidner om, at virusepidemien i sig selv får forbrugere til at begrænse deres aktivitet for at undgå smitte. Forventningen om et hårdt tilbageslag afspejles endvidere i en prognose fra den 31. marts fra det svenske finansministerium, hvor der skønnes BNP-fald på 4 pct. i 2020 efterfulgt af 3,5 pct. vækst i 2021.

Figur a

Varslede afskedigelser i Sverige

Anm.: De viste branche udgør 95 pct. af de varslede afskedigelser. De varslede afskedigelser er sat i forhold til beskæftigelsesniveauet i branchen i 2018. Data går frem til 17. april.

Kilde: Arbetsformedlingen.se, SCB.

Samlet set peger de tilgængelige datakilder på, at produktionen er gået tilbage med mellem 10 og 20 pct., men med betydelig variation på tværs af brancher, idet især hoteller og restauranter er hårdt ramt, *jf. tabel 1*. Datakilder og beregninger er nærmere beskrevet i bilag 1.

Tabel 1

Udvikling i produktionen i enkelte hovedbrancher med afsæt i foreløbige data for ledighed og lønkompressionsansøgninger mv.

	Andel af samlet værditilvækst, pct.	Påvirkede job, antal	Heraf som andel af beskæftigelsen, pct.	Anslået nedgang i værditilvækst, pct.
Landbrug, skovbrug og fiskeri	1,1	500	-0,7	-2
Råstofindvinding	1,1	100	-1,2	-3
Industri	14,7	16.400	-5,5	-14
Energiforsyning	1,4	0	-0,4	-1
Vandforsyning og renovation	0,7	400	-3,7	-9
Bygge og anlæg	5,5	7.100	-3,7	-9
Handel	12,9	43.000	-8,8	-22
Transport	5,9	12.200	-8,2	-20
Hoteller og restauranter	1,5	36.400	-25,1	-79
Information og kommunikation	6,3	5.900	-5,3	-13
Finansiering og forsikring	4,7	900	-1,1	-3
Ejendomshandel og udlejning af erhvervs-ejendomme	2,6	2.200	-7,2	-18
Boliger	6,9	0	0,0	0
Videnservice	6,8	7.500	-4,2	-11
Rejsebureauer, rengøring og anden operationel service	3,2	13.800	-8,9	-22
Offentlig administration, forsvar og politi	4,7	1.000	-0,7	-2
Undervisning	6,4	4.800	-2,1	-5
Sundhed og socialvæsen	10,3	13.100	-2,5	-6
Kultur og fritid	1,4	9.200	-14,2	-46
Andre serviceydelser	1,4	7.700	-10,5	-26
Private husholdninger med ansat medhjælp	0,2	1.900	-9,0	-23
I alt	100,0	184.000	-6,1	-16

Anm.: Beregningen er foretaget med udgangspunkt i den samlede stigning i ledighed og lønkomprimerede job som en approksimation for påvirkede job i branchen. Beskæftigelsesfaldet er herefter omregnet til nedgang i værditilvækst. For *Hotel og restauranter* og *Kultur og fritid* er der i øvrigt indregnet supplerende oplysninger. Der er ikke indregnet effekt af lavere produktion i den offentlige sektor som følge af blandt andet lukkede institutioner og skoler, hjemmearbejde, øget sygefravær eller karantæne.

Kilde: Danmarks Statistik, Erhvervsstyrelsen, BCG og egne beregninger.

Tallene skal tolkes med forbehold. Der er i beregningen ikke taget højde for, at nogle virksomheder har oplevet lavere produktion, men måske i større grad end forudsat har valgt at holde på medarbejdere (herunder, at medarbejderne ikke er

hjemsendte med lønkompensation). Ligeledes kan produktionen være negativt påvirket af større grad af hjemmearbejde (fordi det kan være vanskeligt at opretholde samme produktivitet) og af anbefalinger til adfærd mv. på de arbejdspladser, hvor medarbejderne er til stede. Endvidere fanges aktivitetsnedgang hos selvstændigt erhvervsdrivende ikke ved den benyttede metode.

Der er også usikkerhed forbundet med opgørelsen af de påvirkede job i de enkelte brancher. På den ene side er en del af de lønkompenserede job deltidsjob, sådan at betydningen for beskæftigelsen kan være overvurderet. Omvendt vil der også være tab af job, som ikke afspejles i hverken øget ledighed eller træk på lønkompenso-
ningsordningen. Det kan fx være studerende, som mister et deltidsarbejde ved siden af studiet, men på grund af SU ikke er berettiget til dagpenge.

Økonomiske tab i brancher berørt af tiltag

Spør 2 ligger i forlængelse af de beregninger, der tidligere er præsenteret af de forskellige tiltags påvirkninger på enkelte brancher, men går et spadestik dybere. Beregningerne her beror på en anden tilgang end spor 1, og resultaterne er derfor ikke nødvendigvis direkte sammenlignelige. Der er her taget udgangspunkt i en branche-for-branche-tilgang, hvor der dykkes ned i underbrancher, *jf. tabel 2*.

Tabel 2

Brancher der påvirkes af enkeltrestriktioner mv. – ud over de generelle anbefalinger om social afstand, øget hygiejne, øget brug af hjemmearbejde.

Branche	Tiltag	Bilag
Detailhandel	Lukning af indkøbscentre, arkader, stormagasiner mv. Krav og retningslinjer til butikker	2
Restauranter mv.	Forbud mod at modtage gæster i restauranter, cafeer og lukning af natklubber, diskoteker, barer, værtshuse mv.	3
Kunst, kultur og sport	Lukning af indendørs offentlige kulturarrangementer, kirker, biblioteker mv. Lukning af indendørs sports og fritidsfaciliteter (badeland, sport, legeland, biografer, fitness mv.) Forbud mod forsamlings på over ti personer ¹⁾	4
Hoteller mv., luftfart (inkl. ser-viceydelse forbundet hermed), rejsebureauer samt turist- og taxikørsel	Midlertidig lukning af grænser Skærpet rejsevejledning	5

1) Er opført under kultur og sport, men påvirker fx også konferenceaktiviteter i hoteller mv.

Analyserne fokuserer på de brancher, der er berørt af restriktioner mv. Resultaterne kan fortolkes, som den samfundsmæssige omkostning, men kan ikke 1-1 oversættes til omkostningerne af de danske tiltag, da efterspørgslen aktuelt er nedsat på grund af befolkningens adfærd og afbødningstiltag i andre lande (som fx påvirker turismen i Danmark).

Hovedkonklusionerne for de enkelte brancher er oplistet nedenfor. Beregningerne er i øvrigt behæftet med nogen usikkerhed især på grund af sparsomme data på nogle områder.

Detailhandel

Detailhandlen består af en lang række forskellige typer af forretninger, herunder supermarkeder, varehuse, butikker, der sælger beklædning, fodtøj og elektronik, tankstationer, samt specialbutikker mv. Salget foregår både fra fysiske butikker og internethandel. Detailhandlen er påvirket af lukning af indkøbscentre mv. og krav og retningslinjer til øvrige butikker, der stadig holder åbent. Lukningen af indkøbscentre mv. anslås at påvirke omtrent 25 pct. af den samlede detailhandelsproduktion i den periode, hvor tiltaget varer ved. Det svarer til, at omtrent 60.000 beskæftigede er påvirket af tiltaget. Det anslåede tab er forbundet med usikkerhed og særligt muligheden for, at kunderne flytter forbruget til netbutikker eller andre butikker betyder, at effekten kan blive mindre end lagt til grund. Handel på nettet er dog forbundet med en lavere beskæftigelseseffekt end handel i fysiske butikker.

Krav og retningslinjer til de øvrige detailbutikker vurderes at have en negativ effekt gennem reduceret effektivitet og påvirkning af forbrugernes adfærd, herunder afledt af den generelle smittefare og henstillinger om social afstand og hygiejne. Det kan med de tilgængelige oplysninger ikke kvantificeres, hvilket tab i detailbutikkernes omsætning, der kan forbindes hermed.

Restaurationsbranchen

Restaurationsbranchen består blandt andet af restauranter, pizzeriaer, catering, caféer, værtshuse og diskoteker. Store dele af restaurationsbranchen er påvirket af de restriktioner, der pålægger serveringssteder at holde lukket for offentligheden. Dele af branchen rammes dog i mindre grad, idet nogle underbrancher har gode muligheder for at producere take away og dermed kan opretholde en vis produktion. Det anslås, at det samlede tab i tilknytning til restriktionerne svarer til 75 pct. af produktionen i branchen som helhed, hvilket blandt andet dækker over, at pizzeriaer mv. fortsat kan producere som normalt, mens restauranter, barer og diskoteker har et større produktionstab.

Det må forventes, at en fjernelse af restriktioner i sig selv ikke vil kunne bringe produktionen tilbage på normalt niveau, idet der samtidig ses en tilbageholdende adfærd hos forbrugerne, blandt andet baseret på fortsatte generelle hygiejne og afstandsretningslinjer.

Endelig skal det bemærkes, at der er betydelige sæsonudsving i branchens produktion, og især maj og juni er normalt højsæson for restaurationsbranchen.

Kunst, kultur og sport

Kultur- og fritidsbrancherne er blandt andet teatre, museer, lotteri og spil, kommercielle sportsklubber samt forlystelsesparker. Mange virksomheder i disse brancher er påvirket af de restriktioner, der går på lukning af indendørs offentlige

kulturarrangementer, kirker, biblioteker mv., lukning af indendørs sport- og fritidsfaciliteter samt forbuddet mod forsamlinger på over 10 personer.

Brancherne er meget forskelligartede, hvilket vanskeliggør en samlet fortolkning af tiltagenes effekter. Blandt andet omfatter kulturbrancherne en væsentlig andel af ikke-markedsmæssig (offentlig) produktion tilknyttet biblioteker, museer mv. samt sport, hvor det foreløbigt lægges til grund, at der ikke vil være en BNP-effekt.¹ For de markedsmæssige dele antages generelt fuldstændigt bortfald af produktion, dog med visse undtagelser som følge af fortsat indtjening fra salg af indspillet musik, online lotteri og andet spil. Samlet lægges det til grund, at godt 50 pct. af produktionen i kultur- og fritidsbrancherne bortfalder. Hertil kommer et produktionstab fra lukkede biografteater.

Det er usikkert, om en fjernelse af restriktionerne alene vil kunne bringe produktionen tilbage på et normalt niveau. Selv uden restriktioner kan der være tendens til tilbageholdende adfærd hos forbrugerne, især blandt brancher med overvejende indendørs aktiviteter (fx biografteater) eller stor forsamlingsstæthed (fx festivaler).

Turisterhverv

Turismeerhvervet er i denne sammenhæng luftfart (inkl. tilhørende serviceydelser), hoteller og andre overnatningssteder, rejsebureauer samt turist- og taxikørsel. Turisterhvervene er påvirkede af skærpede rejsevejledninger og lukkede grænser, som direkte begrænser rejsemulighederne (både udadgående og indadgående rejser). Samtidig må rejselysten inden for landets grænser i høj grad formodes at være begrænset af lukning af restauranter, teatre, museer mv. samt de mere begrænsede muligheder for shopping. Turismen er således både direkte og indirekte berørt af restriktioner.

Hoteller, rejsebureauer og luftfart er særlig hårdt ramt og vil mærke tabet mere i de kommende måneder som følge af et udpræget sæsonmønster. Transaktioner med betalingskort tyder på, at omsætningen i disse erhverv næsten er faldet helt væk i løbet af marts, svarende til et produktionstab på omtrent 90 pct.

Turist- og taxikørsel er også negativt påvirket af fraværet af turister, samtidig med at forsamlingsforbuddet på mere end ti personer og lukningen af blandt andet restauranter særligt antages at påvirke taxikørslen negativt.

¹ Dette skal forstås sådan, at der opgøres ved inputmetoden for offentlig produktion ikke skønnes en BNP-effekt ved uændret offentlig beskæftigelse og lønsum. Der antages altså ikke afledte negative virkninger på den private sektor af reelt lavere output i den offentlige sektor. Danmarks Statistiks endelige BNP-opgørelse vil forventeligt vise et vist tab fra offentlig produktion opgøres via output-metoden.

Hvis restauranter, cafeer og museer mv. åbnes, må der forventes mere indenlandsk turisme, som imidlertid ikke fuldt ud kan opveje tabet af udenlandsk turisme i Danmark, herunder fx tyske og norske turisternes leje af sommerhuse mv.

Samlet økonomisk effekt

Tabel 3 nedenfor viser størrelsesordenen af det samfundsøkonomiske tab i tilknytning til foranstaltninger beregnet ved hjælp af input-outputtabeller fra nationalregnskabet. Beregningerne bygger på antagelser om, hvor meget foranstaltningerne påvirker den enkelte branche relativt til en normal efterspørgselssituation, *jf. ovenfor samt bilag 2-5.*

Input-outputtabellerne sikrer, at der ikke alene tages højde for bortfald af produktion i den enkelte branche, men også afledte effekter på forsyningskæder. Den valgte tilgang har en række fordele og ulemper. En fordel er, at det med et forholdsvist simpelt setup er muligt at danne sig et overblik over størrelsesordenen af de enkelte tiltag relativt til hinanden. Baggrunden for beregningerne er beskrevet nærmere i boks 2.

En ulempe er, at resultaterne i høj grad afhænger af antagelser om restriktionernes virkning i brancherne, og at der er tale om mekaniske beregninger, der ikke tager højde for fx skift i forbrugsmønstre. Køb i et indkøbscenter kan fx erstattes af køb i en anden butik, og ferien i udlandet kan fx erstattes af et sommerhusbesøg i Danmark. Beregningerne beror desuden på en statistisk afgrænsning imellem brancher, der ikke nødvendigvis er retvisende, såfremt virksomheder opererer i et krydsfelt mellem forskellige brancher.

De opgjorte tab skal som nævnt ses i forhold til en situation med normal aktivitet. Da der er stor usikkerhed om, hvordan forbrugernes adfærd og forbrugsmønstre har ændret sig på baggrund af coronaudbruddet, kan effekterne ikke en-til-en tolkes som den økonomiske gevinst ved at tilbagerulle de enkelte tiltag. Dette skal også ses i lyset af, at der er et vist overlap mellem de enkelte tiltags påvirkning på forskellige dele af økonomien, ligesom selvvalgte adfærdsændringer som nævnt også spiller en rolle.

Beregningerne tager ikke højde for sæsonmønstret. Hvis tiltagene fortsat er gældende, når vi når sommermånedene, må der fx forventes en mere negativ påvirkning på BNP af begrænsninger på fx forlystelsesparker, som har en stor del af deres årsomsætning i sommermånedene.

Tabel 3
Overslag over samfundsøkonomiske konsekvenser

	Anslået tab (andel af samlet BNP målt i forhold til en situation med normal efterspørgsel)
Midlertidig grænsekontrol, skærpede rejsevejledninger og ændrede rejsemønstre i Danmark og resten af verden	1,7
- heraf hoteller mv. (overnatninger udlændinge)	0,3
- heraf rejsebureauer	0,2
- heraf luftfart (inkl. hjælpevirksomhed mv.)	0,9
- heraf taxikørsel (udlændinge) og turistikørsel	0,2
Indendørs kulturarrangementer, kirker, biblioteker mv. Indendørs sports og fritidsfaciliteter (badeland, sport, legeland, biografer, fitness mv.) Forsamlinger på over ti personer	1,2
- heraf teater, musik og kunst	0,5
- heraf biblioteker, museer mv. (markedsfølsom)	0,1
- heraf lotteri og andet spil	0,1
- heraf sport (markedsfølsom)	0,2
- heraf forlystelsesparker og andre fritidsaktiviteter	0,2
- heraf biografer	0,1
Restauranter, cafeer Natklubber, diskoteker, barer, værtshuse mv.	1,9
- heraf restauranter mv.	1,4
- heraf hoteller mv. (overnatninger dansk nationalitet)	0,3
- heraf taxikørsel (dansk nationalitet)	0,1
Indkøbscentre, arkader, stormagasiner mv. Krav og retningslinjer til butikker	1,2
Detailhandel	1,2
Hjemsendelse af offentligt ansatte og opfordring til hjemmearbejde for private arbejdspladser	Potentielt betydelig via et produktivitetstab
Generel henstilling om social afstand og hygiejne	Potentielt betydelig afhængig af konkret implementering

Anm.: Tabet er anslået med afsæt i nationalregnskabsbrancher. Der er derfor ikke tale om en udtømmende liste. Nogle virksomheder, der er påvirket af restriktioner, vil ikke være medregnet på grund af udfordringer med data. Omvendt vil der givetvis også være virksomheder med, som ikke er påvirket af restriktioner. Virkningen af tilbageholdenhed i forhold til at gå på arbejde eller ud at handle kan også være betydelig.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Boks 2**Metode og datagrundlag**

Vurderingen af de økonomiske konsekvenser er baseret på input-outputtabeller på 117-brancheniveau for 2016 fra Danmarks Statistik. Input-outputtabeller belyser sammenhængene mellem produktion, import og anvendelse ved en organiseret opstilling af detaljerede oplysninger fra nationalregnskabet. Anvendelse af oplysninger fra input-outputtabeller sikrer således, at der er overensstemmelse til de mål for BNP og beskæftigelse mv., som typisk anvendes i prognoser for dansk økonomi.

Beregninger på baggrund af input-outputtabellerne er et nyttigt redskab til ikke kun at vurdere konsekvenser for en enkelt branche, men også at vurdere de afledte effekter på den samlede økonomi af branchespecifikke tiltag. For eksempel betyder lukningen af restauranter ikke kun, at restauranternes omsætning og beskæftigelse bortfalder. Aktiviteten i de virksomheder, der leverer varer og tjenesteydelser til restauranterne, vil også blive påvirket.

Det fremgår eksempelvis, at lukningen af restauranter mv. giver anledning til et fald i BNP på 1,4 pct. Denne nedgang er inkl. den skønsmæssige afledte effekt på restauranternes forsyningskæder. Effekten skal tolkes som effekten på det samlede BNP i den periode, hvor tiltaget har effekt. Hvis tiltaget har effekt i 2 måneder, skønnes det, at BNP i de 2 måneder er 1,4 pct. lavere end det ville have været uden tiltaget (i tilfælde af en normal efterspørgsel).

De samfundsøkonomiske konsekvenser kan potentielt blive dobbeltregnet, hvis man medregner afledte effekter fra en branche til en anden branche, der er lukket ned som følge af foranstaltninger mod coronavirus. Det kan fx tænkes, at et midlertidigt ophør af aktiviteten i forlystelsesparker gør, at den branche efterspørger færre restaurantydelser. Restauranterne er imidlertid allerede påvirket af forbuddet mod at modtage gæster i restauranter, caféer mv. Dette forhold er der taget højde for i beregningerne.

Metoden baserer sig på en række antagelser, og beregningerne skal derfor fortolkes med forsigtighed. På flere af områderne findes der ikke datagrundlag til at vurdere effekterne, og der er derfor tale om skønsmæssige vurderinger.

Bilag 1

Kvantificering af nedgangen i aktivitet

Coronaepidemien har i løbet af meget kort tid ført til et mærkbart tilbageslag i dansk økonomi. Det er imidlertid endnu meget vanskeligt at vurdere størrelsen af tilbageslaget, da data for aktiviteten kun foreligger med en vis forsinkelse. For eksempel viste de seneste tal for lønmodtagerbeskæftigelsen, som Danmarks Statistik offentliggjorde den 21. april, en rekordhøj beskæftigelse i februar.

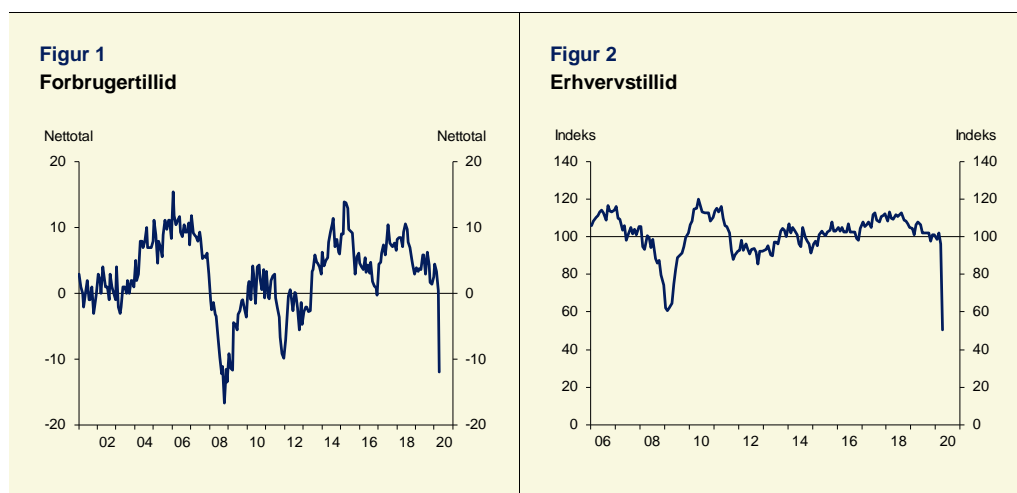
En vurdering af den økonomiske situation og udviklingen i dansk økonomi må derfor på nuværende tidspunkt bero på relativt sparsomme datakilder. Det drejer sig blandt andet om tillidsindikatorer, betalingskortomsætning og foreløbige tal for udviklingen på arbejdsmarkedet. Hertil kommer flere andre indikatorer og til dels statistikker, der har mere eksperimentel karakter, og som normalt ikke indgår med stor vægt i vurderinger af den økonomiske udvikling. Det vedrører fx skibstrafik i danske havne og energiforbrug som indikationer på aktivitet i samfundet.

Flere af indikatorerne foreligger med høj frekvens (dags- eller ugebasis) og offentliggøres med kort forsinkelse. De skal alligevel tolkes med forbehold, da der er begrænset erfaring med historiske sammenhænge og fx sæsonmønstre.

Tillidsindikatorer

Tillidsindikatorer samvarierer ofte med den realøkonomiske udvikling, og da de foreligger på et forholdsvist tidligt tidspunkt, kan de indeholde information om blandt andet udviklingen i det private forbrug og erhvervsinvesteringerne.

Danmarks Statistik har offentliggjort både indikatorer for forbrugertillid og erhvervstillid for marts på baggrund af oplysninger, der er indsamlet, efter coronakrisen for alvor ramte dansk økonomi. Der er sket et ganske betragteligt dyk i både forbrugertilliden og erhvervstilliden, *jf. figur 1 og 2*. Faldene er i samme størrelsesorden som under finanskrisen (for forbrugertilliden lidt mindre og for erhvervstilliden lidt kraftigere), men er sket meget hurtigere og på kun én måned. Det kunne umiddelbart pege på et tilsvarende aktivitetsfald som under finanskrisen, hvor BNP faldt med 4,9 pct. i 2009.

Anm.: Figur 2 dækker frem til 16. april.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

For forbrugertilliden er det værd at bemærke, at oplysninger, der er indsamlet efter den 6. april, hvor den gradvise genåbning blev annonceret, peger på en lille bedring, men niveauet er fortsat meget negativt.²

Betalinger med betalingskort bekræfter indtrykket af, at der er sket et stort fald i forbruget i løbet af marts.³ Det gælder især forbrug på hoteller, rejsebureauer, flyselskaber, rejsebureauer og barer. Forbruget er i de fleste tilfælde fladet ud på et lavere niveau, sådan at der ikke længere er en faldende tendens. Den samlede kortomsætning er faldet med i omegnen af 20 pct. siden starten af marts.

Ifølge Danmarks Statistiks spørgeskemaundersøgelse er påvirkningen af virksomhedernes omsætning meget forskellig. Hovedtendenserne er, at industri samt bygge og anlæg indtil videre oplever en uændret eller forholdsvis begrænset nedgang i omsætningen, mens påvirkningen inden for serviceerhverv og detailhandlen varierer meget, *jf. tabel 1*.

² Se Nyt fra Danmarks Statistik, 22. april 2020, Nr. 151.

³ Se Nationalbanken: Dansk og international økonomi ramt af pandemi, Analyse, april 2020, nr. 4.

Tabel 1

”Hvordan vurderer du, at coronasituationen har påvirket virksomhedens omsætning i den seneste måned?”

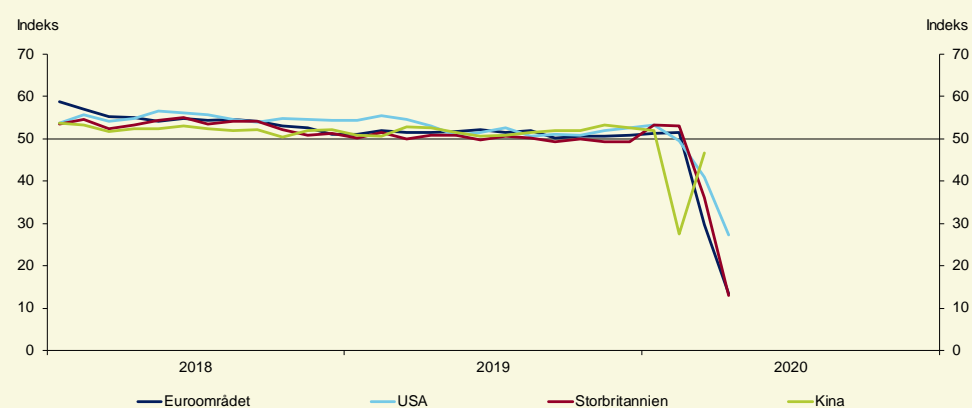
Pct. af virksomheder i branchen	Industri	Bygge og anlæg	Serviceerhverv	Detailhandel
Omsætningen er faldet 0-25 pct.	38	48	32	20
Omsætningen er faldet 25-50 pct.	6	11	13	13
Omsætningen er faldet 50-75 pct.	4	3	4	5
Omsætningen er faldet 75-100 pct.	1	1	14	15
Omsætningen er uændret	40	37	35	11
Omsætningen er øget	12	0	2	35
I alt	100	100	100	100

Anm.: Enhed: vægtede procentandele. Opgjort 16. april 2020.

Kilde: Danmarks Statistisk og egne beregninger

I udlandet ses en tilsvarende udvikling i tillidsindikatorerne, *jf. figur 3*. Det bemærkes dog, at der er sket et skift i positiv retning i erhvervstilliden i Kina, hvor produktionen er ved at blive genoptaget. Samtidig er der dog tegn på, at efterspørgslen i Kina ikke med det samme vender helt tilbage efter genåbning af blandt andet storcentre og restauranter.

Figur 3
Erhvervstillid i udlandet

Anm.: Oplysninger indsamlet frem til medio april.

Kilde: Macrobond og egne beregninger.

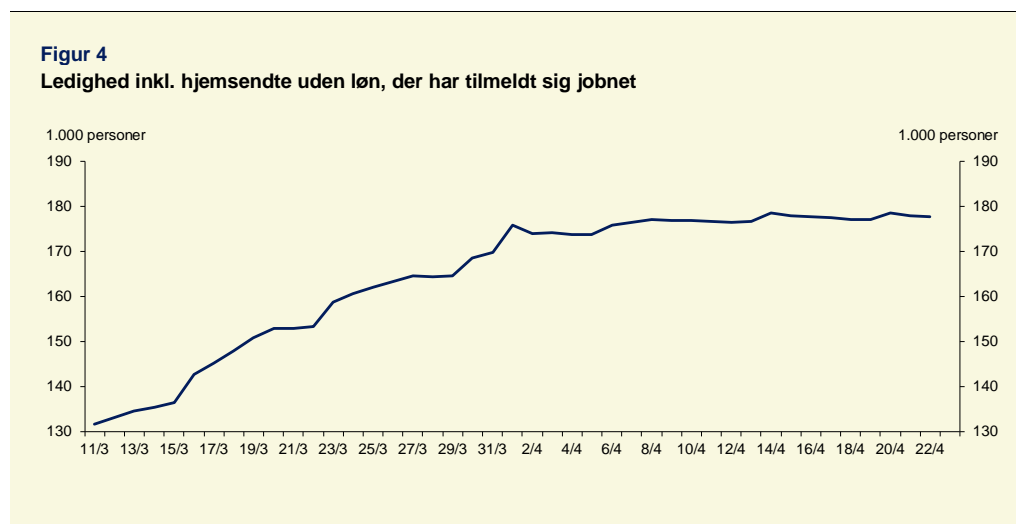
Arbejdsmarkedet

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR) offentliggør hver dag de nyeste tal for udviklingen på arbejdsmarkedet i forhold til væksten i antal tilmeldte ledige, nye stillingsopslag og det samlede antal stillingsopslag samt antal personer omfattet af varslingssager og arbejdsfordelinger.

Opgørelsen af ledigheden er foreløbig og grundet efterregistreringer kan tallene ændre sig. Offentliggørelsen fra STAR er ikke identisk med de officielle ledighedstal fra Danmarks Statistik, der offentliggør deres tal for marts den 30. april.

Siden starten af coronakrisen er antal tilmeldte ledige samlet set steget med godt 45.000 personer (svarende til en stigning på ca. en tredjedel), *jf. figur 4*. Stigningen dækker over ca. 90.000 nytilmeldte ledige, mens ca. 45.000 i samme periode har afmeldt sig ledighed. Stigningen var især meget brat i starten af perioden, mens udviklingen har stabiliseret sig nogenlunde i løbet af april. Der er fortsat usikkerhed om den fremadrettede udvikling, særligt henset til, at personer, der er opsagt i løbet af marts, og som har fx en måneds opsigelse, først vil være ledige på understøttelse pr. 1. maj 2020.

Den meget bratte stigning kan ses i forhold til, at den største månedlige stigning i ledigheden under finanskrisen var 12.000 fuldtidspersoner i april 2009.

Anm.: Tallene er inkl. hjemsendte uden løn, der har tilmeldt sig jobnet.

Kilde: Oplysninger fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR).

Indtrykket af et svækket arbejdsmarked fremgår også fra andre indikatorer, herunder antal stillingsopslag samt varslede afskedigelser.

Stigningen i ledigheden ville have været endnu højere i fravær af hjælpepakker. Eksempelvis er lønkompenationsordningen designet, så udsatte virksomhederne undlader at afskedige medarbejderne i den lønkompenerede periode, men i stedet

sender medarbejderne hjem med løn og så til gengæld modtager lønkompensation fra staten.

Således er der frem til den 20. april søgt om lønkompensation til omkring 140.000 personer (og lidt flere jobs). Det er især virksomheder inden for handel samt hoteller og restauranter, der har søgt om lønkompensation. Lønkompensationsordningen gælder frem til og med 8. juli 2020.

Ses der på udviklingen i ledighed og ansøgninger om lønkompensation fordelt på brancher, er der indikationer på, at handel, hoteller og restauranter samt rejsebureauer mv. er hårdest ramt, jf. tabel 2. Det er især virksomheder inden for handel samt hoteller og restauranter, der har søgt om lønkompensation.

Tabel 2

Udvikling i ledighed siden 11. marts og antal ansøgninger om lønkompensation frem til 20. april

	Stigning i ledighed		Antal ansøgninger om lønkompensation	
	Antal	Fordeling, pct.	Antal	Fordeling, pct.
Landbrug, skovbrug og fiskeri	200	0,5	300	0,2
Råstofindvinding	0	0,1	0	0,0
Industri	5.100	11,3	11.200	8,1
Energiforsyning	0	0,0	0	0,0
Vandforsyning og renovation	100	0,3	300	0,2
Bygge og anlæg	3.800	8,4	3.200	2,3
Handel	6.200	13,7	36.800	26,5
Transport	5.000	10,9	7.200	5,2
Hoteller og restauranter	5.900	13,0	30.400	22,0
Information og kommunikation	1.400	3,2	4.400	3,2
Finansiering og forsikring	300	0,6	600	0,4
Ejendomshandel og udlejning	300	0,6	1.900	1,4
Vidensservice	1.700	3,8	5.800	4,2
Rejsebureauer, rengøring mv.	5.200	11,5	8.600	6,2
Offentlig administration, forsvar og politi	800	1,7	200	0,2
Undervisning	2.400	5,4	2.300	1,7
Sundhed og socialvæsen	3.100	6,8	10.000	7,2
Kultur og fritid	1.000	2,3	8.200	5,9
Andre serviceydelser mv.	800	1,7	6.900	5,0
Uoplyst aktivitet	1.900	4,3	0	0,0
I alt	45.400	100,0	138.600	100,0

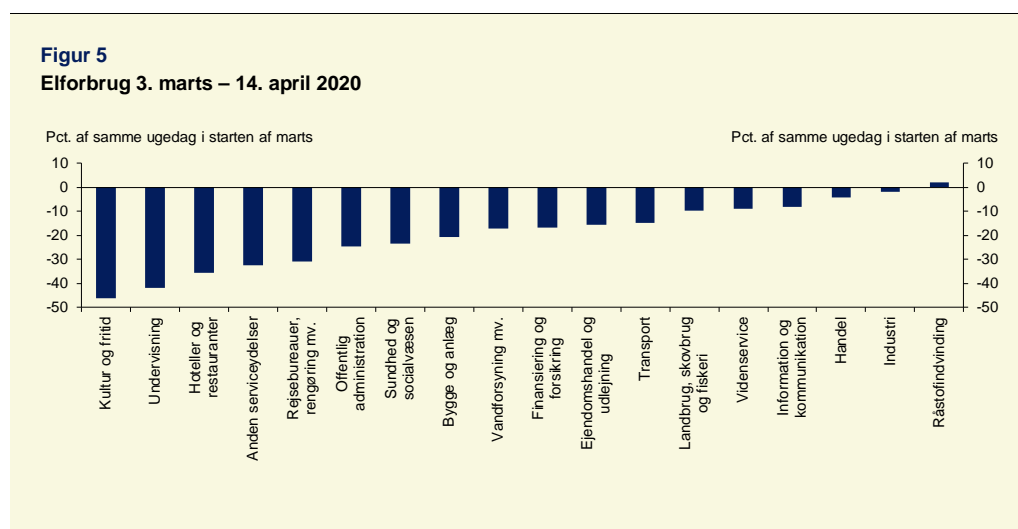
Anm.: Tal viser udviklingen siden starten af marts. Antallet af ansøgninger til lønkompensation er korrigeret for tilfælde, hvor samme CPR-nummer optræder i flere brancher. Brancheinddelingen følger nationalregnskabskets 19-gruppering.

Kilde: Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering (STAR), Erhvervsstyrelsen, BCG og egne beregninger.

Produktionsindikatorer

Nedgangen i aktivitet kan også vurderes ud fra andre input i produktionen end arbejdskraft. Her foreligger der tal for elforbrug på tværs af brancher. Tallene kan ikke direkte omsættes til produktionstab, da der selv inden for enkelte brancher er stor forskel i energiintensiteten, og fordi elforbruget kan være knyttet til forhold, der ikke er direkte knyttet til produktionen, herunder især vejrlige forhold.

Med disse forbehold indikerer tallene, at der har været et fald i Danmarks elforbrug på ca. 10 pct. i perioden fra den 3. marts til den 14. april (der begge er tirsdage), *jf. figur 5*. Tallet dækker over betydelige variationer. For eksempel er faldet i elforbrug inden for *kultur og fritid* på 46 pct., *undervisning* på 42 pct. og *hoteller og restauranter* på 35 pct. Til sammenligning er faldet i *industrien* kun på ca. 2 pct. Til gengæld er husholdningernes elforbrug steget med knap 1 pct. (formentlig som følge af stigende hjemmearbejde).

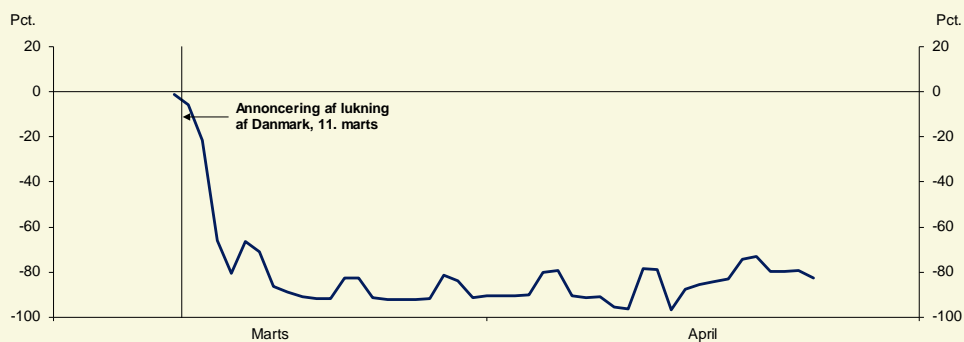
Anm.: Der er set bort fra brancherne *Kemisk industri* og *Energiforsyning*, da de foreløbige tal her synes at være behæftet med større usikkerhed.

Kilde: Energinet.

Forskellige indikatorer for transport peger samtidig på, at der stadig foregår transport af varer, og dermed at produktionen stadig er i gang. Det gælder blandt andet data for skibstrafikken i havne og lastbiltrafikken over Storebælt.

Derimod viser andre indikatorer nedgang i persontransporten, hvilket understøtter indtrykket af mindre pendling og deltagelse i arrangementer, *jf. figur 6* og *boks 1*.

Figur 6
Morgenmyldretrafik

Anm.: Figuren viser rejser i alt i morgenmyldretrafikken opgjort i pct. af gennemsnittet pr. ugedag i ugerne 5, 6, 9 og 10 i 2020.

Kilde: Transportministeriet.

Boks 1

Indikatorer viser mindre trafik og nedgang i landstransporterhvervene

De tiltag, der sigter mod at begrænse trængslen i kollektiv trafik, samt opfordringen om hjemmearbejde, medvirker til at reducere persontransporten. Det påvirker de to brancher *regional- og fjerntog* samt *lokaltoget, bus og taxi*, som tilsammen beskæftiger knap 31.000 personer.

Trafikindikatorer angiver samlet set, at mobiliteten er reduceret markant siden uge 10. Den samlede trafik over Storebælt (ekskl. lastbiler) er således knap 60 pct. lavere end på samme tidspunkt i 2019. Biltrafikken i København er reduceret med i omegnen af 70 pct. i myldretidsperioderne ifølge data fra TomTom GPS, og færre rutesøgninger på Apple Maps indikerer en nedgang i mobiliteten på 70-80 pct. for bus og tog i hele Danmark. Det stemmer omtrent overens med oplysninger om antallet af passagerer i metro og DSB-tog, som er faldet med 85 pct. fra uge 8 til uge 13 ifølge tal fra Metroselskabet og DSB, samt oplysninger om stærkt reduceret bustrafik over Storebælt.

Det vurderes på baggrund af disse oplysninger, at de største effekter på landstransporten vedrører de erhverv, som beskæftiger sig med kollektiv trafik, fx regional- og fjerntog samt rutebuskørsel. Der må også påregnes mindre taxikørsel blandt andet som følge af mindre turisme eller lukkede restauranter mv.

Aktiviteten vedrørende godstransport med tog vurderes ikke at være direkte påvirket.

Kilde: Danmarks Statistik, TomTom GPS, Metroselskabet, DSB, Storebaelt.dk, Apple og egne beregninger.

Samlet vurdering af nedgang i aktivitet

Samlet set peger de tilgængelige datakilder på, at produktionen i alt kan være faldet med mellem 10 og 20 pct., men med betydelig variation på tværs af brancher, idet især hoteller og restauranter er hårdt ramt.

Med afsæt i udviklingen på arbejdsmarkedet viser tabel 3 en tentativ fordeling af nedgangen på brancher.

Tallene skal tolkes med forbehold. Der er i beregningen ikke taget højde for, at nogle virksomheder har oplevet lavere produktion, men har valgt at holde medarbejdere på arbejde (herunder, at de ikke er hjemsendte med lønkompensation). Ligeledes kan produktionen være negativt påvirket af større grad af hjemmearbejde (fordi det kan være vanskeligt at opretholde samme produktivitet). Endvidere fanges aktivitetsnedgang hos selvstændige erhvervsdrivende ikke ved den benyttede metode.

Der er også usikkerhed forbundet med opgørelsen af de påvirkede jobs i de enkelte brancher. På den ene side er en del af de lønkompenserede jobs deltidsjob, sådan at betydningen for beskæftigelsen kan være overvurderet. Omvendt vil der også være tab af job, som ikke afspejles i hverken øget ledighed eller træk på lønkompensationsordningen. Det kan fx være studerende, som mister et deltidsarbejde ved siden af studiet, men på grund af SU ikke er berettiget til dagpenge. Samlet set er det dog vurderingen, at de viste tal kan undervurdere den faktiske nedgang i produktion.

Tabel 3**Nedgang i aktiviteten baseret på foreløbige jobdata siden begyndelsen af marts**

	Andel af samlet værditilvækst, pct.	Nedgang i værditilvækst, pct.
Landbrug, skovbrug og fiskeri	1,1	-2
Råstofindvinding	1,1	-3
Industri	14,7	-14
Energiforsyning	1,4	-1
Vandforsyning og renovation	0,7	-9
Bygge og anlæg	5,5	-9
Handel	12,9	-22
Transport	5,9	-20
Hoteller og restauranter	1,5	-79
Information og kommunikation	6,3	-13
Finansiering og forsikring	4,7	-3
Ejendomshandel og udlejning af erhvervsejendomme	2,6	-18
Boliger	6,9	0
Vidensservice	6,8	-11
Rejsebureauer, rengøring og anden operationel service	3,2	-22
Offentlig administration, forsvar og politi	4,7	-2
Undervisning	6,4	-5
Sundhed og socialvæsen	10,3	-6
Kultur og fritid	1,4	-46
Andre serviceydelser	1,4	-26
Private husholdninger med ansat medhjælp	0,2	-23
I alt	100,0	-16

Anm.: Beregningen er foretaget med udgangspunkt i den samlede stigning i ledighed og kompenserede job som en approksimation for faldet i beskæftigelsen. Beskæftigelsesfaldet er herefter omregnet til nedgang i værditilvækst. For *hoteller og restauranter* og *kultur og fritid* er der taget højde for, at andre kilder viser et stort fald i omsætningen. Der er ikke indregnet effekt af lavere produktion i den offentlige sektor som følge af blandt andet hjemmearbejde, lukkede institutioner og skoler, sygefravær eller karantæne

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger

Aktivitetsnedgangen er primært sket i løbet af marts. Det samlede fald kan derfor fordeles med fald i første og andet kvartal på omkring henholdsvis 5 pct. og 10 pct. Faldene er i overensstemmelse med scenariet med gradvis tilpasning i Finansministeriets analyse: *Scenarier for dansk økonomi i lyset af coronavirus*.

Der forefindes en analyse af norsk data, der ligeledes forsøger at sætte tal på, hvor meget BNP er faldet i forskellige brancher. En sammenligning med denne beregning fremgår af bilag 1A.

Bilag 1A. Sammenligning med norske tal

	Danmark	Norge
Landbrug, skovbrug og fiskeri	-2	-6
Råstofindvinding	-3	
Industri	-14	-13
Energiforsyning	-1	-2
Vandforsyning og renovation	-9	-3
Bygge og anlæg	-9	-14
Handel	-22	-16
Transport	-20	-36
Hoteller og restauranter	-79	-59
Information og kommunikation	-13	-5
Finansiering og forsikring	-3	1
Ejendomshandel og udlejning af erhvervs-ejendomme	-18	-5
Boliger	0	-1
Vidensservice	-11	-11
Rejsebureauer, rengøring og anden operationel service	-22	-19
Offentlig administration, forsvar og politi	-2	-10
Undervisning	-5	-11
Sundhed og socialvæsen	-6	-21
Kultur og fritid	-46	-60
Andre serviceydelser	-26	
Private husholdninger med ansat medhjælp	-23	
I alt	-16	-15

Anm.: Den norske opgørelse er baseret på information om permitteringer til og med 1. april samt en række andre indikatorer.

Kilde: Rapport fra ekspertgruppe på oppdrag for Helsedirektoratet: Samfunnsøkonomisk vurdering av smitteverntiltak – covid-19.

Bilag 2

Detailbranchen

Den andel af detailhandlen, som er en del af et indkøbscenter, et stormagasin, en arkade eller en basar skal pr. 18. marts holdes lukket for offentligheden. Undtaget er dog dagligvarebutikker, apoteker og specialforretninger med medicinsk udstyr og butikker med direkte adgang fra gaden, hvor adgangen til indkøbscenteret eller lignende er afspærret.

Hertil kommer krav og retningslinjer, som detailforretningerne under et skal overholde for at modtage kunder i butikken.

Restriktionernes betydning for produktionen

Uddybende om indkøbscentre, arkader mv.

Der er ikke en officiel statistik for indkøbscentre i Danmark. Ifølge Institut for Center-Planlægning er der i alt 116 indkøbscentre mv. Se bilag 2A for oversigt over centrene.

Ikke alle indkøbscentre er påvirket af forbud mod at holde åbent. Det gælder fx Big Shopping Center i Herlev, hvor de fleste af centerets butikker har egen indgang fra gaden og derfor ikke er pålagt at holde lukket. Det giver øget usikkerhed, når der skønnes over det økonomiske tab forbundet med tiltaget.

På baggrund af udlejningsareal anslår Institut for Center-Planlægning med en vis usikkerhed, at godt 80.000 personer er beskæftigede i indkøbscentre mv. En del af beskæftigelsen i indkøbscentre omfatter fx ansatte i dagligvarebutikker eller apoteker, som er undtaget krav om lukning for offentligheden, eller cafeer og restauranter, som ikke er en del af detailbranchen.

Det vurderes, at omtrent 60.000 personer, svarende til knap en fjerdedel af beskæftigelsen i detailbranchen er lukket på baggrund af tiltaget.

Tabel 1 giver et overblik over beskæftigelse mv. i branchen og det skønnede produktionstab ved lukning af indkøbscentre mv. (i en situation, hvor efterspørgslen forudsættes at være normal).

Tabel 1
Centrale oplysninger om detailhandel

	Beskæftigede	Fuldtidsbeskæftigede	Produktion (mia. kr.)	Anslået produktionstab (pct.)
Detailhandel	247.300	134.200	104,9	25

Anm.: Tallene er for 2018. Produktionstabt er målt i forhold til en situation med normal efterspørgsel.

Beregningerne kan derfor ikke 1-1 oversættes til omkostningerne af tiltaget, da efterspørgslen aktuelt er nedsat på grund af befolkningens adfærd og afbødningstiltag i andre lande.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Skønnet for produktionstabt kan være i overkanten, da der blandt andet ikke tages højde for øget aktivitet andetsteds i detailbranchen. Forbrugerne kan fx have flyttet en del af deres forbrug fra de fysiske butikker til køb via internetbutikker eller have flyttet forbruget til butikker, som er placeret uden for et storcenter.

En analyse fra Dansk Erhverv fra 2018 viser, at det hos virksomheder med både fysisk og online tilstedeværelse er 17 pct. af omsætningen, der sker online.⁴ Analysen viser yderligere, at godt en tredjedel af detailvirksomhederne har online tilstedeværelse, mens to tredjedele ikke har.

Mange butikker i indkøbscentre mv. er del af en butikskæde, som ofte også har tilknyttet en hjemmeside til nethandel, hvorfor det er relativt nemt for forbrugerne at flytte deres handel online. En spørgeskemaundersøgelse fra Foreningen for Dansk Internethandel (FDIH) viser, at de fleste butikker med både fysisk butik og nethandel har set en fremgang i den samlede omsætning.⁵ Der er dog også en del virksomheder, som har set en tilbagegang.

Virksomheder, der ikke i forvejen havde en netbutik, kan også have oprettet en efter lukningen af den fysiske butik, hvilket også vil give et mindre økonomisk tab end forudsat i tabel 1.

Det bemærkes desuden, at indkøbscentre mv. ikke kun består af detailbutikker, men fx også biografer, restauranter og cafeer. Disse er påvirket af andre tiltag i forbindelse med afbødningen af coronaspredningen og ikke omfattet af ovenstående skøn. En åbning for indkøbscentre mv. vil altså ikke få aktiviteten i centrene tilbage på niveauet for nedlukningen, hvis fx cafeer stadig skal holdes lukket. Modsat er åbning af de liberale serviceerhverv ikke slået fuldt igennem, da fx frisører eller massører, der er beliggende i et indkøbscenter fortsat skal holde lukket medmindre de har egen indgang fra gaden og kan afspærre adgang til resten af indkøbscenteret.

⁴ <https://finans.dk/incoming/article10752782.ece/BINARY/Analyse%20fra%20Dansk%20Erhverv>

⁵ Forening for Dansk Internethandels E-handelsbarometer for 1. kvartal 2020.

Ovenstående beregninger knytter sig alene til detailhandel i indkøbscentre mv., som er påvirket af tiltaget. Der henvises til bilag 3 og 4 vedrørende de samfundsøkonomiske konsekvenser for biografer og cafeer mv. som følge af restriktioner.

Krav og retningslinjer til detailbutikkerne

Foruden lukningen af indkøbscentrene er de butikker, der fortsat har åbent, pålagt en række krav og retningslinjer. Dette reducerer mere indirekte virksomhedernes mulighed for omsætning, men vurderes alligevel at have en negativ effekt gennem mindre tilgængelighed mv.

Kravet om mere gulvareal pr. kunde kan reducere antallet af kunder, som kan være i den enkelte butik og dermed forlænge købsprocessen grundet øget ventetid. Samtidig kører en del butikker med reduceret bemanning. Dette kan få nogle kunder til at undlade at købe i butikkerne.

Derudover kan de skærpede krav og retningslinjer til butikkerne få den enkelte forbruger til at forbinde besøg i butikken med øget smittefare, hvorfor de i mindre grad benytter butikkerne.

Samtidig er der også nogle butikker, der helt holder lukket, på trods af at det ikke er et krav. Det kan enten skyldes, at de ikke vurderer, at der vil komme nok kunder i butikken til at det kan betale sig at holde åbent, eller andre årsager.

Det er svært at anslå, i hvor høj grad krav og retningslinjer til butikkerne påvirker detailomsætningen, men tiltaget trækker entydigt i retning af lavere værditilvækst.

Beskrivelse af detailbutikkerne

I 2018 beskæftigede detailbutikkerne samlet 247.000 personer. Beskæftigelsen i *supermarkeder og varehuse mv.* udgør knap halvdelen af beskæftigelsen i alle detailbutikker, *jf. tabel 3*. De fleste heraf i form af dagligvarebutikker vil være undtaget lukningskravet, uanset om de er en del af et center, som er påvirket af kravet.

Tabel 2
Detailbutikkernes beskæftigelse

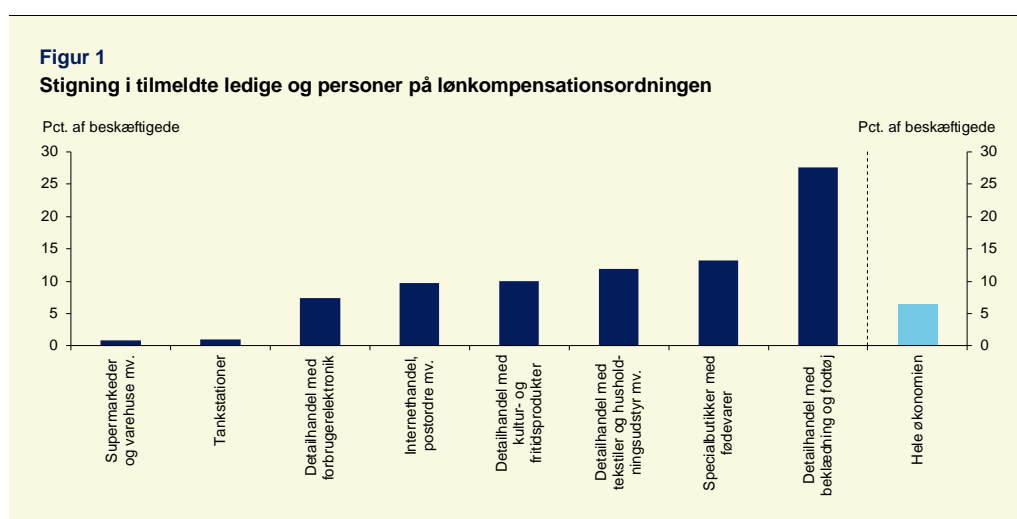
	Beskæftigede	Pct. af beskæftigede i detailhandlen
Supermarkeder og varehuse mv.	110.400	44,6
Specialbutikker med fødevarer	12.800	5,2
Tankstationer	6.000	2,4
Detailhandel med forbrugerelektronik	3.900	1,6
Detailhandel med tekstiler og husholdningsudstyr mv.	63.200	25,5
Detailhandel med kultur- og fritidsprodukter	12.400	5,0
Detailhandel med beklædning og fodtøj	27.300	11,0
Internethandel, postordre mv.	11.400	4,6

Anm.: Antallet af beskæftigede på underbranche niveau er udregnet på baggrund af beskæftigelsesandelene i RAS.
Tallene er for 2018.
Kilde: Danmarks Statistik.

Hertil kommer *tankstationer* og detailforretninger i kategorien *internethandel, postordre mv.*, som heller ikke ventes at være direkte påvirket af tiltaget. De forventes dog at være påvirket gennem ændret adfærd, der i et vist omfang kan afspejle andre restriktioner end lukning af indkøbscentre og krav og retningslinjer til detailforretninger. For eksempel betyder markant mindre persontransport også mindre omsætning på tankstationerne.

For ansatte i alle butikstyper er ledigheden steget, og der er søgt om lønkompensation for medarbejdere, men der er forskel på tværs af butikstype. Stigningen har været mindst for de personer, der er beskæftiget inden for *tankstationer* og *supermarkeder og varehuse mv.* Her udgør stigningen i antallet af tilmeldte ledige og personer på lønkompensation ca. 1 pct. af beskæftigelsen, *jf. figur 1.*

Figur 1
Stigning i tilmeldte ledige og personer på lønkompensationsordningen

Anm.: Stigningen i tilmeldte ledige er opgjort for perioden 8. marts til 19. april. Grundet efterregistreringer kan tallene ændre sig. Tilmeldte ledige er fordelt på brancher efter, hvilken branche de senest var beskæftiget i. Antal personer på lønkompensationsordningen er opgjort til og med d. 20. april. Lønkompenationstallene er korrigeret for, at der kan være søgt om lønkompenation for den samme person flere steder. Beskæftigelsesoplysningerne er baseret på KAS for 2018.

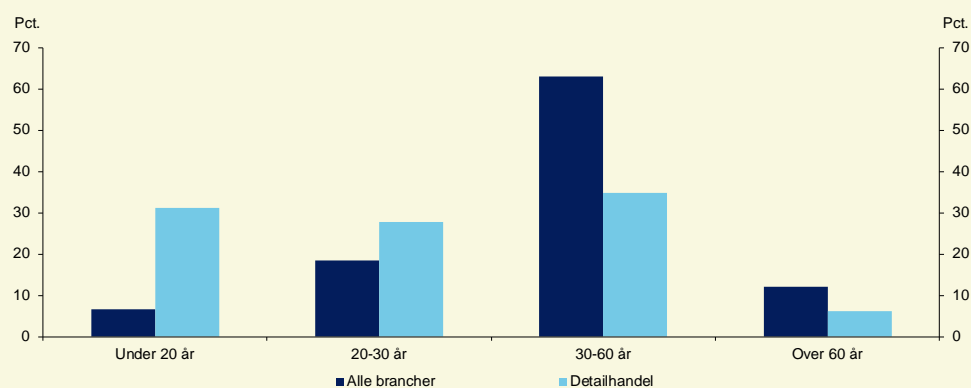
Kilde: Danmarks Statistik, STAR, Erhvervsstyrelsen, BCG og egne beregninger.

For detailforretninger, der handler med *beklædning og fodtøj*, samt *tekstiler og husholdningsudstyr mv.*, er der blevet henholdsvis 7.700 personer og 7.600 personer flere tilmeldte ledige og personer på lønkompenation. Det svarer til henholdsvis 28 pct. og 13 pct. af de beskæftigede.

Lidt overraskende er der også sket en stigning i ledigheden i underbranchen *internethandel, postordre mv.* Branchen afspejler ikke al internethandel, da virksomheder godt kan tilhøre en anden branche, men stadigvæk benytte sig af internethandel som afsætningskanal. Det skal desuden bemærkes, at andre faktorer kan spille ind, og at stigningen i ledigheden fordelt på brancher ikke nødvendigvis alene kan tilskrives coronakrisen.

Ansatte i detailforretningerne er typisk betydeligt yngre end den gennemsnitlige beskæftigede i Danmark. Knap 60 pct. af de ansatte inden for detailhandel er under 30 år. For det samlede arbejdsmarked under ét er det en fjerdedel af beskæftigelsen, som er under 30 år, *jf. figur 2*.

Figur 2
Aldersfordeling

Anm.: Tallene er baseret på RAS for 2018.
Kilde: Danmarks Statistik.

Den unge arbejdskraft er særligt udpræget i *supermarkeder og varehuse mv.*, hvor knap halvdelen er under 20 år gammel, og mere end 70 pct. er under 30 år. For alle underbrancherne inden for detailhandlen gælder det dog, at de beskæftigede i gennemsnit er betydeligt yngre end for det generelle arbejdsmarked. Den relativt unge arbejdskraft afspejler sig også i en lav gennemsnitlig arbejdstid på 20 timer om ugen.

Detailvirksomhederne (ekskl. dagligvarebutikker og apoteker) beskæftiger generelt få fuldtidspersoner pr. virksomhed. Kun i 6 pct. af virksomhederne er der 10 eller flere ansat, hvilket gør sig gældende for 10 pct. af alle serviceerhverv, *jf. tabel 3*. Dette inkluderer detailbutikker beliggende både i og uden for indkøbscentre.

Tabel 3
Detailvirksomhedernes størrelse

	Fuldtidsbeskæftigede			
	1-2	3-9	10-49	Mindst 50
Pct. af virksomhederne i branchen				
Detailhandel (ekskl. dagligvarebutikker og apoteker)	66	28	5	1
Alle serviceerhverv	71	20	8	2

Anm.: På baggrund af regnskabsoplysninger fra 2016. Serviceerhverv dækker over brancherne: Handel, Transport (ekskl. Luftfart og transport ad vandveje), Hoteller og restauranter, Information og kommunikation, Viden-service og Rejsebureauer mv. I opgørelsen er der frasorteret fonde og foreninger, selvstændige offentlige virksomheder, virksomheder med negativ BVT og virksomheder med mindre end én fuldtidsbeskæftiget. Grundet afrunding summer andelen ikke nødvendigvis til 100.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på detaljerede virksomhedsdata.

Der er generelt flere detailbutikker, som har negativ egenkapital end for serviceerhvervene under ét. Det betyder samlet set, at en lidt større andel af detailbutikkerne er meget udsatte over for nedgang i omsætning og indtjening, da de i forvejen tynges af et underskud fra tidligere regnskabsår, *jf. tabel 4*.

Tabel 4**Antal måneder detailbutikkernes egenkapital kan dække de samlede udgifter.**

	Negativ egenkapital	0-6 måneder	6-12 måneder	Over 12 måneder
Pct. af virksomhederne i branchen				
Detailhandel (ekskl. dagligvarebutikker og apoteker)	16	75	6	4
Alle serviceerhverv	10	65	14	10

Anm.: På baggrund af regnskabsoplysninger fra 2016. Negativ egenkapital skyldes overførte underskud fra tidligere regnskabsår. I beregningerne er de samlede udgifter forudsat uændret. Serviceerhverv dækker over brancherne: Handel, Transport (ekskl. Luftfart og transport ad vandveje), Hoteller og restauranter, Information og kommunikation, Vidensservice og Rejsebureauer mv. I opgørelsen er der frasorteret fonde og foreninger, selvstændige offentlige virksomheder, virksomheder med negativ BVT og virksomheder med mindre end én fuldtidsbeskæftiget. Grundet afrunding summer andelen ikke nødvendigvis til 100.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på detaljerede virksomhedsdata.

Dertil kommer en stor andel af virksomheder inden for detailhandel, hvor egenkapitalen kun er stor nok til at dække op til 6 måneders udgifter.

I beregningerne af, hvor længe detailvirksomhedernes egenkapital kan dække de samlede udgifter, er der ikke taget højde for, at visse udgiftsposter kan nedbringes, så længe butikkerne har lukket. Den største andel af detailbutikkernes udgifter er variable, hvilket kan indebære muligheder for at nedbringe omkostningerne, såfremt de ikke er bundet af kontrakter til leverandører, *jf. tabel 5*. Der er dog også variable omkostninger, som ikke kan nedbringes på kort sigt.

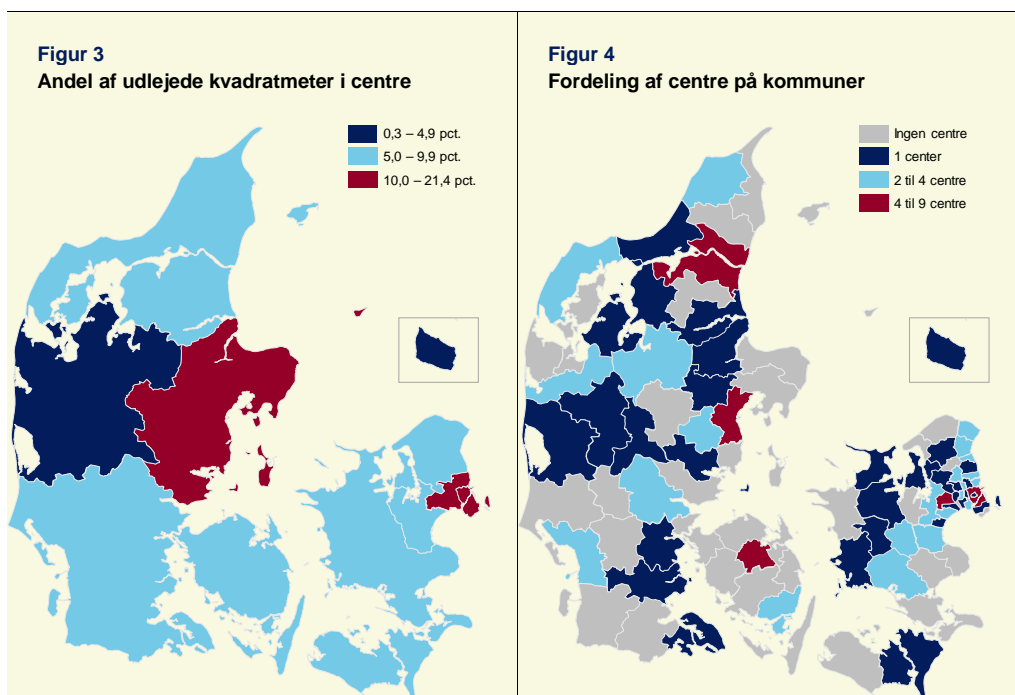
Tabel 5
Detailvirksomhedernes udgifter som andel af omsætningen

	Lønudgifter	Variable udgifter	Faste udgifter	I alt
Detailhandel (ekskl. dagligvarebutikker og apoteker)	14	59	20	93
Alle serviceerhverv	18	39	28	85

Anm.: På baggrund af regnskabsoplysninger fra 2016. Lønudgifter dækker over: lønninger og gager, pensionsomkostninger og andre omkostninger til social sikring. Variable udgifter dækker over: køb af varer til videresalg, køb af råvarer, hjælpematerialer og emballage, køb af energi, køb af underentrepriser og lønarbejde, ordinære tab på debitorer, nedskrivninger af omsætningsaktiver og sekundære omkostninger. Faste udgifter dækker over: husleje, anskaffelse af småinventar/driftsmidler med kort levetid, leje af arbejdskraft fra andet firma, langtidsleje og operationel leasing, eksterne omkostninger i øvrigt, afskrivninger og nedskrivninger af materielle og immaterielle anlægsaktiver, renteomkostninger o.l. Serviceerhverv dækker over brancherne: Handel, Transport (ekskl. Luftfart og transport ad vandveje), Hoteller og restauranter, Information og kommunikation, Vidensservice og Rejsebureauer mv. I opgørelsen er der frasorteret fonde og foreninger, selvstændige offentlige virksomheder, virksomheder med negativ BVT og virksomheder med mindre end én fuldtidsbeskæftiget.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på detaljerede virksomhedsdata.

Indkøbscentre mv. er særligt koncentreret i landsdelene med de større byer. Det gælder området i og omkring København, som tilsammen har mere end en tredjedel af det udlejede antal kvadratmetre i centre, mens Østjylland har 10 pct. af det udlejede areal, *jf. figur 3*.

Anm.: Se bilag 2A for mere om de enkelte centre og den anvendte datakilde.

Kilde: Institut for Center-Planlægning.

Den mindste andel af kvadratmetrene findes i Vestjylland og på Bornholm.

Inden for landsdelene er der også forskel på, hvor centrene er placeret. I Østjylland ligger 9 ud af de 14 centre i Aarhus kommune, mens 5 ud af 7 centre på Fyn ligger i Odense kommune, *jf. figur 4*.

Bilag 2A: Oversigt over indkøbscentre mv. i Danmark

Listen over indkøbscentre mv. er modtaget fra Institut for Center-Planlægning. Listen er ikke nødvendigvis fuldt udtømmende. Listen omfatter blandt andet IKEA, som har valgt at lukke deres varehuse, men som i udgangspunktet ikke er påvirket af kravet om lukning. På den anden side omfatter listen ikke fx Bazar Vest i Brabrand.

Tabel 1
Indkøbscentre mv. oplyst af Institut for Center-Planlægning

Post nr.	Region	Kommune	Navn	By
1095	Hovedstaden	København	Magasin	København K
1100	Hovedstaden	København	Illum	København K
1561	Hovedstaden	København	Fisketorvet Copenhagen Mall	København V
2000	Hovedstaden	Frederiksberg	Frederiksberg Centret	Frederiksberg
2300	Hovedstaden	København	Field's	København S
2300	Hovedstaden	København	Amager Centret	København S
2400	Hovedstaden	København	Nørrebro Bycenter	KøbenhavnNV
2500	Hovedstaden	København	Spinderiet	Valby
2600	Hovedstaden	Glostrup	Glostrup ShoppingCenter	Glostrup
2600	Hovedstaden	Glostrup	Diget Butikstorv	Glostrup
2600	Hovedstaden	Glostrup	Glostrup Stationscenter	Glostrup
2610	Hovedstaden	Rødovre	Rødovre Centrum	Rødovre
2620	Hovedstaden	Albertslund	Albertslund Centrum	Albertslund
2630	Hovedstaden	Høje-Tåstrup	City 2	Taastrup
2630	Hovedstaden	Høje-Tåstrup	IKEA Center Taastrup	Taastrup
2630	Hovedstaden	Høje-Tåstrup	Taastrup Torv	Taastrup
2630	Hovedstaden	Høje-Tåstrup	Copenhagen Designer Outlet	Taastrup
2635	Hovedstaden	Ishøj	Ishøj Bycenter	Ishøj
2650	Hovedstaden	Hvidovre	Frihedens Butikscenter	Hvidovre
2650	Hovedstaden	Hvidovre	Hvidovre C	Hvidovre
2660	Hovedstaden	Brøndby	Brøndby Strand Centrum	Brøndby Strand
2670	Sjælland	Greve	Greve Midtby Center	Greve
2670	Sjælland	Greve	Waves	Greve
2680	Sjælland	Solrød	Solrød Center	Solrød Strand
2720	Hovedstaden	København	Kronen	Vanløse
2730	Hovedstaden	Herlev	Herlev Bymidte	Herlev
2730	Hovedstaden	Herlev	BIG	Herlev
2750	Hovedstaden	Ballerup	Ballerup Centret	Ballerup
2770	Hovedstaden	Tårnby	Vestamagercentret	Kastrup
2800	Hovedstaden	Lyngby-Taarbæk	Magasin	Lyngby
2800	Hovedstaden	Lyngby-Taarbæk	Lyngby Storcenter	Lyngby

2820	Hovedstaden	Gentofte	IKEA Center Gentofte	Gentofte
2830	Hovedstaden	Lyngby-Taarbæk	Sorgenfri Torv	Virum
2840	Hovedstaden	Rudersdal	Holte Midtpunkt	Holte
2860	Hovedstaden	Gladsaxe	Høje Gladsaxe Center	Søborg
2900	Hovedstaden	Gentofte	Waterfront	Hellerup
2960	Hovedstaden	Hørsholm	Rungsted Bytorv	Rungsted Kyst
2970	Hovedstaden	Hørsholm	Hørsholm Midtpunkt	Hørsholm
2970	Hovedstaden	Hørsholm	Kongeveys-centret	Hørsholm
2990	Hovedstaden	Fredensborg	Nivå Center	Nivå
3000	Hovedstaden	Helsingør	Prøvestenscentret	Helsingør
3000	Hovedstaden	Helsingør	Helsingør Bycenter	Helsingør
3050	Hovedstaden	Fredensborg	Humblebæk Center	Humblebæk
3060	Hovedstaden	Helsingør	Espergærde Centret	Espergærde
3400	Hovedstaden	Hillerød	SlotsArkaderne	Hillerød
3500	Hovedstaden	Furesø	Værløse Bymidte	Værløse
3520	Hovedstaden	Furesø	Farum Bytorv	Farum
3600	Hovedstaden	Frederikssund	Sillebroen Shopping	Frederikssund
3660	Hovedstaden	Egedal	Egedal Centret	Stenløse
3700	Hovedstaden	Bornholm	Snellemark Centret	Rønne
4000	Sjælland	Roskilde	Ro's Torv	Roskilde
4040	Sjælland	Roskilde	Jyllinge Butikscener	Jyllinge
4100	Sjælland	Ringsted	Ringstedet	Ringsted
4100	Sjælland	Ringsted	Ringsted Outlet	Ringsted
4200	Sjælland	Slagelse	Vestsjællands Centret	Slagelse
4200	Sjælland	Køge	Strædet Køge	Køge
4293	Sjælland	Sorø	Dianalund Centret	Dianalund
4300	Sjælland	Holbæk	Holbæk Mega Center	Holbæk
4550	Sjælland	Odsherred	Asnæs Centret	Asnæs
4600	Sjælland	Køge	Ølby Center	Køge
4600	Sjælland	Køge	Den Hvide By	Køge
4700	Sjælland	Næstved	Parkens Butiks Center	Næstved
4700	Sjælland	Næstved	Næstved Megacenter	Næstved
4700	Sjælland	Næstved	Næstved Storcenter	Næstved
4800	Sjælland	Guldborgsund	Guldborgsundcentret	Nykøbing F
5000	Syddanmark	Odense	Magasin	Odense C
5210	Syddanmark	Odense	Tarup Center	Odense NV
5220	Syddanmark	Odense	Rosengårdcentret	Odense SØ
5240	Syddanmark	Odense	Vollsmose Torv	Odense NØ
5250	Syddanmark	Odense	Dalum Centret	Odense SV
5700	Syddanmark	Svendborg	Svendborg Storcenter	Svendborg
5700	Syddanmark	Svendborg	Svendborg Bycenter	Svendborg
6000	Syddanmark	Kolding	Kolding Storcenter	Kolding
6400	Syddanmark	Sønderborg	Borgen Shopping	Sønderborg

6500	Syddanmark	Haderslev	Rådhus-Centret	Vojens
6700	Syddanmark	Esbjerg	BROEN Shopping	Esbjerg
6710	Syddanmark	Esbjerg	Sædding Centret	Esbjerg V
6715	Syddanmark	Esbjerg	Esbjerg Storcenter	Esbjerg N
6950	Midtjylland	Ringkøbing-Skjern	Søndervig Centret	Ringkøbing
7100	Syddanmark	Vejle	Mary's	Vejle
7100	Syddanmark	Vejle	Bryggen	Vejle
7120	Syddanmark	Vejle	Bredballecentret	Vejle Ø
7400	Midtjylland	Herning	HerningCentret	Herning
7430	Midtjylland	Ikast-Brande	Strøgcentret	Ikast
7500	Midtjylland	Holstebro	Nørreport Centret	Holstebro
7500	Midtjylland	Holstebro	Lavhede Centret	Holstebro
7700	Nordjylland	Thisted	J.P. Jacobsen Center	Thisted
7730	Nordjylland	Thisted	Hanstholm Centret	Hanstholm
7800	Midtjylland	Skive	Søndercentret	Skive
8000	Midtjylland	Aarhus	Magasin	Aarhus C
8000	Midtjylland	Aarhus	Salling	Aarhus C
8000	Midtjylland	Aarhus	Bruun's Galleri	Aarhus C
8200	Midtjylland	Aarhus	Storcenter Nord	Aarhus N
8200	Midtjylland	Aarhus	Skejby Centret	Aarhus N
8220	Midtjylland	Aarhus	City Vest	Brabrand
8240	Midtjylland	Aarhus	Veri Center	Risskov
8260	Midtjylland	Aarhus	Viby Centret	Viby J
8260	Midtjylland	Aarhus	Mega Syd	Viby J
8362	Midtjylland	Skanderborg	Hørning Centret	Hørning
8450	Midtjylland	Favrskov	Tema-Center	Hammel
8660	Midtjylland	Skanderborg	Bloms Butikker	Skanderborg
8700	Syddanmark	Horsens	Bytorv Horsens	Horsens
8800	Midtjylland	Viborg	Sct. Mathias Centret	Viborg
8800	Midtjylland	Viborg	Storcenter Viborg	Viborg
8960	Midtjylland	Randers	Randers Storcenter	Randers SØ
9000	Nordjylland	Aalborg	Salling	Aalborg
9000	Nordjylland	Aalborg	Kennedy Arkaden	Aalborg
9000	Nordjylland	Aalborg	Friis	Aalborg
9200	Nordjylland	Aalborg	Shoppen	Aalborg SV
9200	Nordjylland	Aalborg	Aalborg Storcenter	Aalborg SV
9400	Nordjylland	Aalborg	Nørresundby City Center	Nørresundby
9440	Nordjylland	Jammerbugt	Aabybro Centret	Aabybro
9560	Nordjylland	Mariagerfjord	Butikscenter Hadsund	Hadsund
9640	Nordjylland	Vesthimmerland	Rådhuscentret	Farsø
9800	Nordjylland	Hjørring	Metropol	Hjørring
9800	Nordjylland	Hjørring	Bispetovr Bycenter	Hjørring

Kilde: Institut for Center-Planlægning.

Bilag 3

Restauration

Restaurationsbranchen er omfattet af de restriktioner, der pålægger serveringssteder at holde deres lokaler og udeservering lukket for offentligheden frem til den 10. maj. Det betyder, at produktionen for mange virksomheder udelukkende kan udgøres af eventuel take away, som fortsat er tilladt. Andre dele af restaurationsbranchen som værtshuse og diskoteker mv. er i udgangspunktet helt lukkede. Dette bilag redegør for restriktionernes direkte påvirkning af restaurationsbranchen og ikke på afledte effekter på eksempelvis hotelbranchen.

Restriktionernes betydning for produktionen

Den samlede restaurationsbranche havde en produktion på 51 mia. kr. i 2016 (løbende priser), svarende til 1,4 pct. af den samlede produktion i Danmark. Der kan skønnes over restriktionernes betydning for underbranchernes produktion ved hjælp af en antagelse om, hvor stor en del af produktionen, der kan erstattes af take away i hver underbranche.

Den samlede restaurationsbranche dækker over fem underbrancher. Størstedelen af beskæftigelsen findes inden for underbranchen *restauranter*, der omfatter de virksomheder, der som hovedvægt har servering af mad.

Via oplysninger om google-søgninger er der indikationer på, at interessen for take away er øget, men der foreligger ikke data for omfanget af det faktiske forbrug. Der skal også tages højde for, at ikke hele produktionen er egnet til take away, hvorfor mange restauranter formentlig er lukkede, jf. nedenfor.

Tabel 1 giver et overblik over branchen. Det anslåede produktionstab som følge af restriktionerne i forhold til en situation med normal efterspørgsel fremgår også. Med de anvendte antagelser er det samlede produktionstab på 75 pct.. Det stemmer nogenlunde overens med, at kortomsætningen i restauranter og barer aktuelt udgør ca. 30 pct. af niveauet på samme tidspunkt i 2019 ifølge en analyse fra Nationalbanken⁶.

⁶ Nationalbanken: Dansk og international økonomi ramt af pandemi (april 2020).

Tabel 1
Centrale oplysninger om restaurationsbranchen

	Beskæftigelse	Fuldtids- beskæftigede	Produktion i 2016, mia. kr. i løbende priser	Anslået produkti- onstab, pct.
Restauranter mv.	110.400	56.700	51	75
- Restauranter	57.100	29.500	26	70
- Pizzeriaer, grillbarer, is- barer mv.	16.100	5.500	5	0
- Event catering	7.000	4.400	4	100
- Anden restaurationsvirk- somhed	12.300	9.100	8	100
- Caféter, værtshuse, di- skoteker mv.	17.900	8.200	7	95

Anm.: Produktionstabet er målt i forhold til en situation med normal efterspørgsel. Beregningerne kan derfor ikke 1-1 oversættes til omkostningerne af tiltaget, da efterspørgslen aktuelt er nedsat på grund af befolkningens adfærd og afbødningstiltag i andre lande. Tallene er for 2016, som er det seneste nationalregnskabsår med detaljerede brancheoplysninger. Beskæftigelsen stemmer overens med nationalregnskabsdefinitionen og er fordelt på underbrancher på baggrund af RAS. Fuldtidsbeskæftigelsen er beregnet på baggrund af præsterede timer opgjort i nationalregnskabet og fordelt på underbrancher på baggrund af *erhvervsbeskæftigelses statistiker-gister*. Produktionen på underbrancher er fordelt efter antallet af fuldtidsbeskæftigede.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Størstedelen af branchen ventes at være påvirket af bekendtgørelsen om, at serveringssteder holdes lukket for offentligheden. Restriktionerne omfatter dog ikke muligheden for take away.

Der er betydelig forskel på muligheden for at levere take away inden for branchen. Størstedelen af branchen, opgjort i beskæftigede, vurderes at kunne levere take away i et vist omfang, *jf. tabel 2*.

Tabel 2
Take away-potentiale i underbrancherne

	Take away potentiale
Restauranter	Væsentligt (men kan kræve omstilling)
Pizzeriaer, grillbarer, isbarer mv.	Maksimalt
Event catering	Lavt
Anden restaurationsvirksomhed	Lavt
Caféter, værtshuse, diskoteker mv.	Variierende

Anm.: Tabellen angiver en vurdering af muligheden for at levere take away ud fra branchebeskrivelsen, ikke den faktiske brug.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Selvom der er et take away-potentiale for *restauranter*, holder det ikke nødvendigvis hånden under meget beskæftigelse i branchen, idet eksempelvis tjenere og opvaskere ikke har meget med fremstillingen af take away at gøre. Det må også formodes, at en stor del af den tidligere efterspørgsel efter egentlige restaurantbesøg ikke

vil omsætte sig til efterspørgsel efter take away, fx gourmentsegmentet, forretningsmiddage og restaurantbesøg på hoteller. Potentialet for at afsætte drikkevarer fra restauranter som take away er formentlig også begrænset.

Vurderingen af take away-potentialet er baseret på oplysninger fra branchenomenklaturen, *jf. boks 1*.

Boks 1

Omfanget af take away for underbrancher inden for restauration

Underbrancherne inden for restauration har forskellige muligheder for at bruge take away som afsætningskanal. Nogle er i høj grad allerede baseret på take away, andre kan til en vis grad omstille sig, mens det for andre igen næppe er et realistisk alternativ.

Der er lagt følgende til grund for de forskellige underbrancher:

Underbranchen *restauranter* omfatter både restauranter og caféer med hovedvægten lagt på servering af mad samt fastfoodrestauranter. Derudover cafeterier og kroer. De rent tekniske løsninger til brug for take away i form af bude og emballage foreligger allerede og er anekdotisk også taget i brug for mange restauranter.

Underbranchen *pizzeriaer, grillbarer, isbarer mv.* består i vid udstrækning af virksomheder, der allerede leverer take away. Dette muligvis med undtagelse af virksomhedstyperne: isbarer, pølsevogne, mobile madboder, tilberedning af mad i markedsboder og isbiler, som dog i vid udstrækning alligevel ikke er påvirket af tiltag. Derudover omfatter branchen *pizzaudbringning*, der ikke producerer mad, men er en take away-forretning i sig selv.

Underbranchen *event catering* omfatter catering i forbindelse med enkeltbegivenheder, diner transportable samt salg af mad, der tilberedes i centrale køkkener til levering ud af huset. Hovedparten af denne produktion må antages at være lukket, som følge af at større arrangementer og begivenheder ikke afholdes.

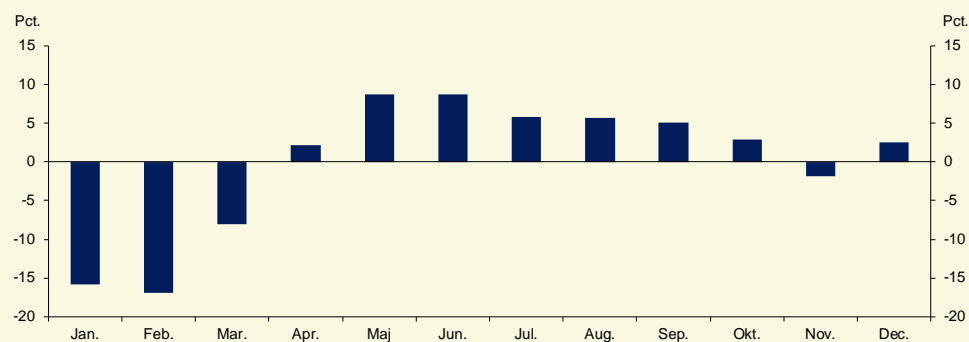
Underbranchen *anden restaurationsvirksomhed* omfatter drift af madboder, kantiner eller cafeterier i sportshaller og kontorbygninger, samt underleverandører af mad for transportvirksomheder. Denne underbranche formodes ikke at levere take away, og produktionen i kantiner i kontorbygninger må også være stærkt reduceret i forbindelse med hjemsendelse af medarbejdere.

Underbranchen *caféer, værtshuse, diskoteker mv.* omfatter virksomheder med hovedvægten lagt på tilberedning og servering af drikkevarer til umiddelbar indtagelse på stedet. Dette omfatter barer og diskoteker, men også kaffe- og juicebarer, der i noget omfang kan levere take away.

Kilde: Danmarks Statistik.

Der er betydelige sæsonudsving i salget i restaurationsbranchen. Højsæsonen løber fra maj til september, mens lavsæsonen er i januar til marts. I maj og juni er det faktiske salg normalt knap 10 pct. højere end det sæsonkorrigerede salg. Det er således særligt i forårs- og sommermånederne, at branchen har høj omsætning og indtjening, hvorfor omsætningstabt forbundet med restriktionerne vil være højere i de måneder, *jf. figur 1*.

Figur 1
Det faktiske salg i forhold til det sæsonkorrigerede salg

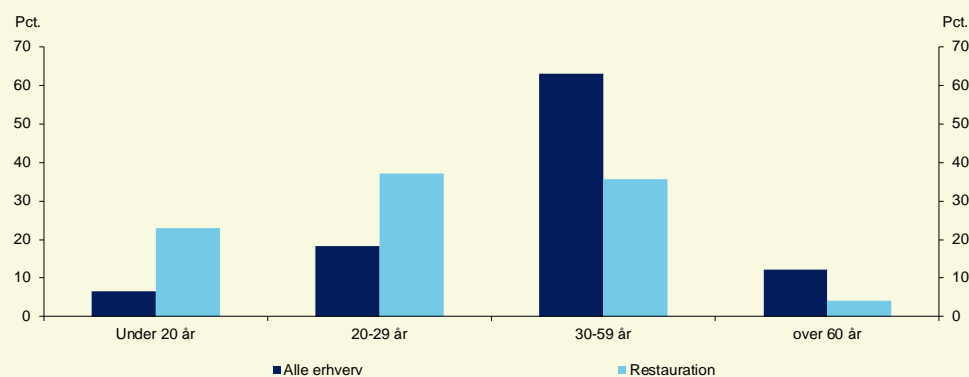
Anm.: Egen sæsonkorrektur.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Beskrivelse af restaurationsbranchen

Restaurationsbranchen beskæftiger forholdsvis mange unge under 30 år, når der sammenlignes med alle erhverv, *jf. figur 2*.

Figur 2
Aldersfordeling

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Den geografiske fordeling af beskæftigelsen findes umiddelbart kun for den overordnede branche *hoteller og restauranter*, men man må formode, at fordelingen er nogenlunde repræsentativ for restaurationsbranchen, der er en underbranche hertil. Knap en tredjedel af alle beskæftigede i branchen findes i Københavnsområdet (Byen København og Københavns omegn), hvilket er noget højere end for alle erhvervene set under et, *jf. tabel 3*.

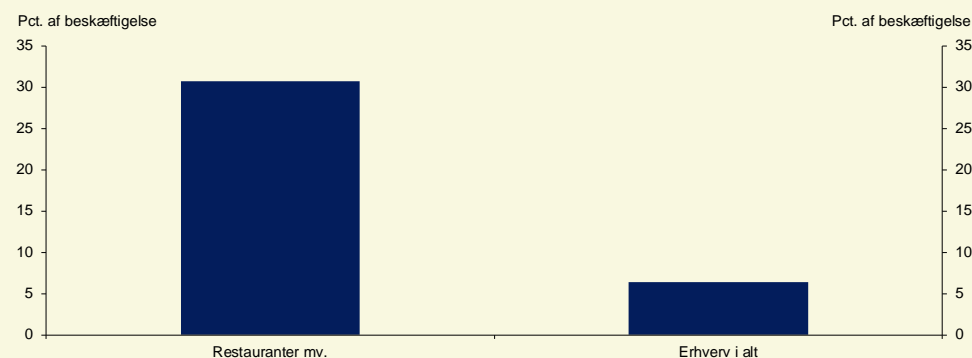
Tabel 3
Geografisk fordeling af beskæftigede i erhvervene

Pct.	Alle erhverv	Hoteller og restauranter
Landsdel Byen København	15	21
Landsdel Københavns omegn	9	10
Landsdel Nordsjælland	8	6
Landsdel Bornholm	1	1
Landsdel Østsjælland	4	4
Landsdel Vest- og Sydsjælland	10	8
Landsdel Fyn	8	8
Landsdel Sydjylland	12	12
Landsdel Østjylland	16	14
Landsdel Vestjylland	7	6
Landsdel Nordjylland	10	10

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Både tilgangen og afgang af ledige, der senest havde ansættelse i restaurationsbranchen, er høj, ifølge tal fra Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering. Samlet set er det den branche, hvor både antallet af tilmeldte ledige og personer på lønkompensation er steget mest, svarende til en stigning på godt 30 pct. af beskæftigelsen i branchen. Det er betydeligt højere end for erhvervene under et, hvor den samlede stigning i tilmeldte ledige og personer på lønkompensation svarer til godt 6 pct. af beskæftigelsen, *jf. figur 3*.

Figur 3
Stigning i tilmeldte ledige og personer på lønkompensationsordningen i pct. af beskæftigelsen

Anm.: Stigningen i tilmeldte ledige er opgjort for perioden 8. marts til 19. april. Grundet efterregistreringer kan tallene ændre sig. Tilmeldte ledige er fordelt på brancher efter, hvilken branche de senest var beskæftiget i. Antal personer på lønkompensationsordningen er opgjort til og med den 20. april. Lønkompenationstallene er korrigeret for, at der kan være søgt om lønkompenation for den samme person flere gange. Beskæftigelsesoplysninger er baseret på KAS for 2018.

Kilde: Danmarks Statistik, STAR, Erhvervsstyrelsen, BCG og egne beregninger.

Omtrent 90 pct. af *restauranter mv.* har mellem 1 og 9 fuldtidsbeskæftigede. Det er på niveau med serviceerhvervene under et. *Caféer, værtshuse, diskoteker mv.* adskiller sig ved generelt at være en smule mindre, *jf. tabel 4.*

Tabel 4
Restaurationsvirksomhedernes størrelse

	Fuldtidsbeskæftigede			
	1-2	3-9	10-49	Mindst 50
Pct. af virksomhederne i branchen				
Restauranter mv. (ekskl. caféer, værtshuse, diskoteker mv.)	65	26	8	1
Caféer, værtshuse, diskoteker mv.	64	31	5	0
Alle serviceerhverv	71	20	8	2

Anm.: På baggrund af regnskabsoplysninger fra 2016. Serviceerhverv dækker over brancherne: Handel, Transport (ekskl. luftfart og transport ad vandveje), Hoteller og restauranter, Information og kommunikation, Videnservice og Rejsebureauer mv. I opgørelsen er der frasorteret fonde og foreninger, selvstændige offentlige virksomheder, virksomheder med negativ BVT og virksomheder med mindre end én fuldtidsbeskæftiget.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på detaljerede virksomhedsdata.

Branchen er kendetegnet ved, at en forholdsvis høj andel af virksomhederne har eksisteret i under 5 år, sammenlignet med den gennemsnitlige servicevirksomhed. Mens godt 40 pct. af alle servicevirksomhederne blev stiftet for mere end 10 år siden, er det kun tilfældet for lidt over en fjerdedel af virksomhederne i restaurationsbranchen, *jf. tabel 5.*

Tabel 5
Virksomhedsalder

	0-1 år	2-5 år	6-10 år	Over 10 år
Pct. af virksomhederne i branchen				
Restauranter mv. (ekskl. caféer, værtshuse, diskoteker mv.)	24	30	20	26
Caféer, værtshuse, diskoteker mv.	19	30	19	31
Alle serviceerhverv	14	23	21	42

Anm.: På baggrund af regnskabsoplysninger fra 2016. Serviceerhverv dækker over brancherne: Handel, Transport (ekskl. Luftfart og transport ad vandveje), Hoteller og restauranter, Information og kommunikation, Videnservice og Rejsebureauer mv. I opgørelsen er der frasorteret fonde og foreninger, selvstændige offentlige virksomheder, virksomheder med negativ BVT og virksomheder med mindre end én fuldtidsbeskæftiget.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på detaljerede virksomhedsdata.

Den lave virksomhedsalder afspejles også i andelen af virksomheder, som lukker inden for et år. Ud af de eksisterende restaurationsvirksomheder i 2015 var knap 10 pct. lukkede inden for 12 måneder. Det samme gjaldt kun for godt 4 pct. af servicevirksomhederne under et, *jf. tabel 6.*

Tabel 6**Andel virksomheder som lukker inden for 12 måneder efter endt regnskab**

	Andel virksomheder som lukker
Pct.	
Restauranter mv. (ekskl. caféer, værtshuse, diskoteker mv.)	9,8
Caféer, værtshuse, diskoteker mv.	7,6
Alle serviceerhverv	4,3

Anm.: På baggrund af regnskabsoplysninger fra 2015. Serviceerhverv dækker over brancherne: Handel, Transport (ekskl. Luftfart og transport ad vandveje), Hoteller og restauranter, Information og kommunikation, Vidensservice og Rejsebureauer mv. I opgørelsen er der frasorteret fonde og foreninger, selvstændige offentlige virksomheder, virksomheder med negativ BVT og virksomheder med mindre end én fuldtidsbeskæftiget.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på detaljerede virksomhedsdata.

Virksomhederne i restaurationsbranchen er generelt mindre godt rustet til at modstå et fald i indtægterne. Robusthed er her opgjort som egenkapitalens størrelse i forhold til de månedlige udgifter. Kun 4 pct. af *restauranter mv.* har en egenkapital svarende til mindst 6 måneders udgifter. For servicevirksomhederne samlet set gælder det 24 pct. af virksomhederne. Der er også en betydeligt større andel af branchens virksomheder, som har negativ egenkapital, *jf. tabel 7.*

Tabel 7**Antal måneder virksomhedernes egenkapital kan dække de samlede udgifter**

	Negativ egenkapital	0-6 måneder	6-12 måneder	Over 12 måneder
Pct. af virksomhederne i branchen				
Restauranter mv. (ekskl. caféer, værtshuse, diskoteker mv.)	20	75	2	2
Caféer, værtshuse, diskoteker mv.	21	72	3	4
Alle serviceerhverv	10	65	14	10

Anm.: På baggrund af regnskabsoplysninger fra 2016. Negativ egenkapital skyldes overførte underskud fra tidligere regnskabsår. I beregningerne er de samlede udgifter forudsat uændret. Serviceerhverv dækker over brancherne: Handel, Transport (ekskl. Luftfart og transport ad vandveje), Hoteller og restauranter, Information og kommunikation, Vidensservice og Rejsebureauer mv. I opgørelsen er der frasorteret fonde og foreninger, selvstændige offentlige virksomheder, virksomheder med negativ BVT og virksomheder med mindre end én fuldtidsbeskæftiget.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på detaljerede virksomhedsdata.

I beregningerne af, hvor længe virksomhedernes egenkapital kan dække de samlede udgifter, er der ikke taget højde for, at visse af udgiftsposterne kan nedbringes, fx som følge af at der er mindre behov for tjener- og opvaskepersonale, når restauranterne udelukkende producerer take away. For *restauranter mv.* svarer variable udgifter til godt 40 pct. af omsætningen, hvilket er på niveau med serviceerhvervene samlet set. Der er dog også variable udgifter, som ikke kan nedbringes på kort sigt.

Bilag 4

Kultur og fritid

Kultur- og fritidsbrancherne er direkte påvirket af tre tiltag. Offentlige kultur-, kirke- og fritidsinstitutioner er lukket. Ligeledes skal steder, hvor der udøves sports- og fritidsaktiviteter, herunder spillehaller, lege- og badelande, svømmehaller, træningscentre, teatre og biografteatre, holdes lukket. Hertil kommer forbuddet mod udendørs arrangementer med mere end 10 personer til stede. Herudover er zoologiske haver og forlystelsesparker, som hidtil har holdt lukket, opfordret til fortsat at holde lukket.

Restriktionernes betydning for produktionen

Brancherne *kunst, kultur og spil* samt *sport, forlystelsesparker og andre fritidsaktiviteter* dækker over en lang række forskellige erhverv. I brancherne findes blandt andet teatre, koncerter, biblioteker, museer, kasinoer, forlystelsesparker, zoologiske haver, fitnesscentre og sportsklubber, men også lotteri og andet spil., *jf. tabel 1.*

Tabel 1
Centrale oplysninger om kultur- og fritidsbrancher

	Beskæftigede	Fuldtidsbeskæftigede	Produktion, mia. kr.	Anslået produktionstab, pct.
Kunst, kultur og spil				46
- Teater, musik og kunst	11.800	8.400	13,2	75
- Biblioteker, museer mv., markedsræssig	2.200	1.300	1,4	100
- Biblioteker, museer mv., ikke-markedsræssig	13.900	8.500	10,6	0
- Lotteri og andet spil	1.500	1.100	7,1	50
Sport, forlystelsesparker og andre fritidsaktiviteter				65
- Sport, markedsræssig	13.500	6.900	5,2	100
- Sport, ikke-markedsræssig	10.200	5.000	5,3	0
- Forlystelsesparker og andre fritidsaktiviteter	6.300	3.400	5,3	95
Produktion af film, tv og musik mv., herunder biografteatre	8.800	6.200	15,0	17
Total for de viste erhverv	68.300	40.700	63,1	

Anm.: Produktionstab er målt i forhold til en situation med normal efterspørgsel. Beregningerne kan derfor ikke 1-1 oversættes til omkostningerne af tiltaget, da efterspørgslen aktuelt er nedsat på grund af befolkningens adfærd og afbødningstiltag i andre lande. Tallene for 2016 (seneste år med detaljerede brancheoplysninger).
Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Hertil kommer biograferne, som udgør en del af branchen *produktion af film, tv og musik mv.*

Brancherne i tabel 1 favner imidlertid for vidt i forhold til at opgøre effekten af restriktionerne på BNP.

Der skal blandt andet tages højde for, at en stor del af aktiviteten tilknyttet biblioteker, museer mv. samt sport er af ikke-markedsmæssig karakter, men i stedet er offentlig produktion. I nationalregnskabet opgøres en del offentlig produktion efter inputmetoden. Det vil groft sagt sige, at hvis en offentlig virksomhed fortsat udbetaler løn til medarbejdere under nedlukning, så vil produktionen i den statistiske behandling været uændret. En del offentlig produktion opgøres imidlertid efter den såkaldte outputmetode, hvor der tages højde for fx bortfald af billetindtægter. Hvordan dette i sidste ende afbalanceres i nationalregnskabet, er endnu ikke afklaret hos Danmarks Statistik. I dette notat lægges det til grund, at man anvender inputmetoden, hvorfor den offentlige produktion (de ikke-markedsmæssige dele) antages uberørt af inddæmningstiltagene, hvilket vurderes at kunne underestimere restriktionernes betydning for produktionen inden for kultur og fritid, når eventuelle bortfaldne indtægter ikke medregnes.

Herudover er det kun biograferne, og ikke hele branchen *produktion af film, tv og musik mv.*, der er underlagt en restriktion.

En lidt mere detaljeret opgørelse af erhvervene findes i statistikken for erhvervsbeskæftigelsen. Statistikken angiver dog ikke, hvor stor en andel af aktiviteterne, der er ikke-markedsmæssig.

Ifølge statistikken udgjorde *biblioteker* samt *museer* størstedelen af fuldtidsbeskæftigelsen inden for kunst, kultur og spil, jf. tabel 2.

Det fremgår ligeledes, at *biografer* i 2018 udgjorde knap 17 pct. af de fuldtidsbeskæftigede inden for produktion af film, tv og musik mv.

Tabel 2
Fuldtidsbeskæftigelse i kultur- og fritidsbrancher, 2018

	Andel af fuldtidsbeskæftigede inden for den pågældende branche, pct.
Kunst, kultur og spil	100
- Teater- og koncertvirksomhed	18,9
- Selvstændigt udøvende scenekunstnere	0,7
- Hjelpeaktiviteter i forbindelse med scenekunst	1,3
- Kunstnerisk skaben	2,2
- Drift af teater- og koncertsale, kulturhuse mv.	8,5
- Biblioteker	26,4
- Arkiver	2,1
- Museer	26,3
- Historiske monumenter og bygninger og lignende attraktioner	0,9
- Botaniske og zoologiske haver samt naturreservater	5,3
- Lotteri- og anden spillevirksomhed	7,5
Sport, forlystelsesparker og andre fritidsaktiviteter	100
- Drift af sportsanlæg	29,1
- Sportsklubber	38,5
- Fitnesscentre	11,0
- Andre sportsaktiviteter	4,4
- Forlystelsesparker o.l.	13,6
- Lystbådehavne	1,2
- Andre forlystelser og fritidsaktiviteter	2,3
Produktion af film, tv og musik mv.	100
- Biografer	16,9

Anm.: Erhvervsbeskæftigelsesstatistikken.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

For hver branche, der påvirkes af restriktioner, antages det, at produktionen følges med fordelingen af fuldtidsbeskæftigede inden for hver underbranche. Det vil fx sige, at når antallet af fuldtidsbeskæftigede i biografer udgør knap 17 pct. af alle fuldtidsbeskæftigede i branchen *produktion af film, tv og musik mv.*, så lægges det til grund, at 17 pct. af branchens samlede produktion påvirkes af tiltag.

De fleste erhverv i gruppen *teater, musik og kunst* antages helt lukket som følge af inddæmningstiltagene. Det vil sige teater- og koncertvirksomhed, selvstændigt udøvende scenekunstnere, hjelpeaktiviteter i forbindelse med scenekunst samt drift af teater- og koncertsale, kulturhuse mv. Herfra skal dog modregnes fortsat omsætning i form af indspillet musik, fx via streaming og radio. I 2017 udgjorde

omsætningen af indspillet musik 3,3 mia. kr.⁷, hvilket svarer til 25 pct. af produktionsværdien i *teater, musik og kunst i 2016*. For branchen anslås derfor et produktionsstab på 75 pct.

For den markedsdækkende aktivitet i biblioteker, arkiver, museer, historiske monumenter og bygninger og lignende attraktioner, botaniske og zoologiske haver samt naturreservater antages fuldt bortfald af produktionen som følge af tiltagene. Der antages kun effekt for markedsdækkende produktion. For botaniske og zoologiske haver gælder dog, at beskæftigelsen i høj grad opretholdes som følge af fortsat pasningsbehov for dyr og planter.

Der antages ligeledes fuldt produktionsstab for markedsdækkende produktion i drift af sportsanlæg, sportsklubber, fitnesscentre og andre sportsaktiviteter. Også forlystelsesparker o.l. samt andre forlystelser og fritidsaktiviteter antages lukket. Ligeledes for biograferne.

Lystbådehavne antages at kunne opretholde aktivitetsniveauet, selv om tilhørende fællesfaciliteter (fx bad og toiletter), som kommunen har tilsynsansvaret for, kan være lukkede (på linje med campingpladser). Det vil potentielt gøre lystbådehavnene mindre attraktive, så længe denne begrænsning er aktiv. Størrelsesordenen på produktionsstab som følge heraf vurderes dog at være stærkt begrænset, da der er tale om en meget lille branche.

Endelig antages lotteri og andet spil at være påvirket med 50 pct.⁸ Selv om den online del af omsætningen i branchen må antages at være forholdsvist upåvirket direkte af inddæmningstiltagene, er landbaserede kasinoer og spilleautomater ramt via lukning af spillehaller og restauranter. Hertil kommer, at væddemål rammes indirekte via aflysning af sportsbegivenheder, både nationalt og internationalt.

De anslåede produktionsstab i kultur- og fritidsbrancherne fremgår af tabel 1.

Der er ikke taget højde for, at der kan forekomme substitution i *lotteri og andet spil* fra landbaserede spil og sportsvæddemål til fx online casinospil.

Omvendt kan omfanget af musikproduktion, der kan fortsætte, være overvurderet, hvis salgskanalerne er begrænsede af tiltagene.

Nærmere beskrivelse af brancherne

Brancherne inden for kultur og sport samt produktion af film, tv og musik mv. er kendetegnet ved at have mange små virksomheder relativt til andre erhverv, en

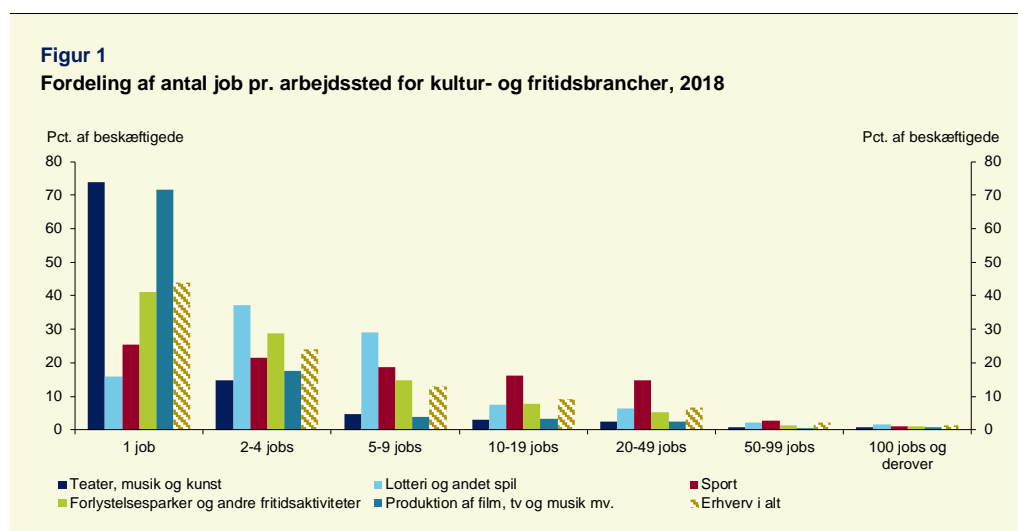
⁷ <https://www.koda.dk/media/150484/dansk-musikoms%C3%A6tning-2017.pdf>

⁸ Ifølge en opgørelse fra Spillemyndigheden foregik godt 5 pct. af alle indskud i 2019 via landbaserede kasinoer, mens den tilsvarende andel for spilleautomater var godt 21 pct. Hertil kommer, at godt 34 pct. af væddemål (som udgjorde 38 pct. af de samlede indskud) blev indgået landbaseret. Samlet giver det i omegnen af 40 pct. af samlede indskud, som foregår landbaseret. Online kasinoer mv. antages upåvirkede. Hvis der antages 50 pct. fald også i online indgælder af væddemål, så vurderes lotteri og spil at være begrænset knap 50 pct. af inddæmningstiltagene (og adfærd).

forholdsvis stor koncentration i og omkring København og mange unge blandt de beskæftigede.

Langt de fleste beskæftigede i kultur- og fritidsbrancherne er lønmodtagere, dog med undtagelse af *teater, musik og kunst*, hvor knap 35 pct. i 2018 var selvstændige.

Ses der på fordelingen af antal job pr. arbejdssted ultimo november 2018 var der især blandt *teater, musik og kunst* en stor overvægt (74 pct.) af enkeltmandsarbejdssteder i forhold til den samlede erhvervsstruktur, jf. figur 2. Også blandt *forlystelsesparker og andre fritidsaktiviteter* var der en del enkeltmandsarbejdssteder (godt 40 pct.), jf. figur 1.

Anm.: Erhvervsbeskæftigelsesstatistikken. Biblioteker, museer mv. er udeladt, da der overvejende er tale om ikke-markedsmæssig produktion.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Den geografiske fordeling af de beskæftigede i kultur- og fritidsbrancherne findes kun for hele hovedgruppen, men viser, at knap 24 pct. er placeret i *Byen København* efterfulgt af *Østjylland* og *Københavns Omegn*, jf. tabel 3. Dermed er arbejdspladserne i kulturerhvervene overrepræsenterede i hovedstadsområdet sammenlignet med det generelle arbejdsmarked.

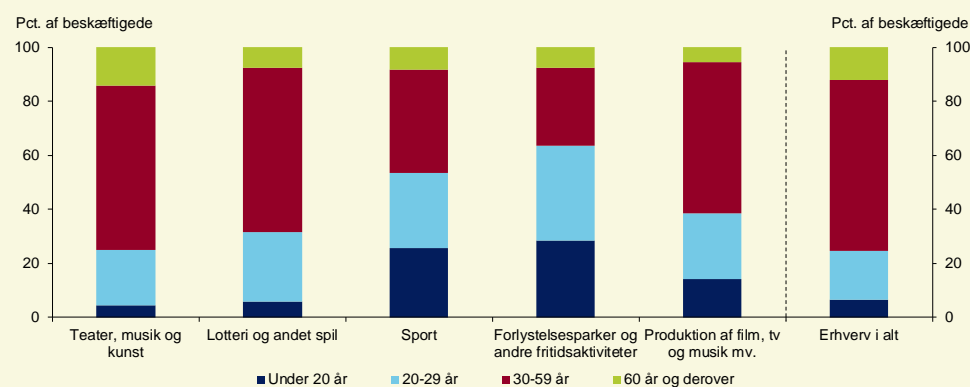
Tabel 3**Beskæftigelse i kultur- og fritidsbrancherne og erhverv i alt på landsdele, 2018.**

	Andel af beskæftigede, pct.	
	Kultur- og fritidsbrancher	Samlede erhverv
Landsdel Byen København	24	15
Landsdel Københavns omegn	12	9
Landsdel Nordsjælland	8	8
Landsdel Bornholm	1	1
Landsdel Østsjælland	3	4
Landsdel Vest- og Sydsjælland	6	10
Landsdel Fyn	7	8
Landsdel Sydjylland	11	12
Landsdel Østjylland	15	16
Landsdel Vestjylland	6	7
Landsdel Nordjylland	8	10

Anm.: Fordelingen angiver beskæftigelsesfordelingen i hoveder som opgjort i RAS. Biograferne indgår ikke i denne tabel.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

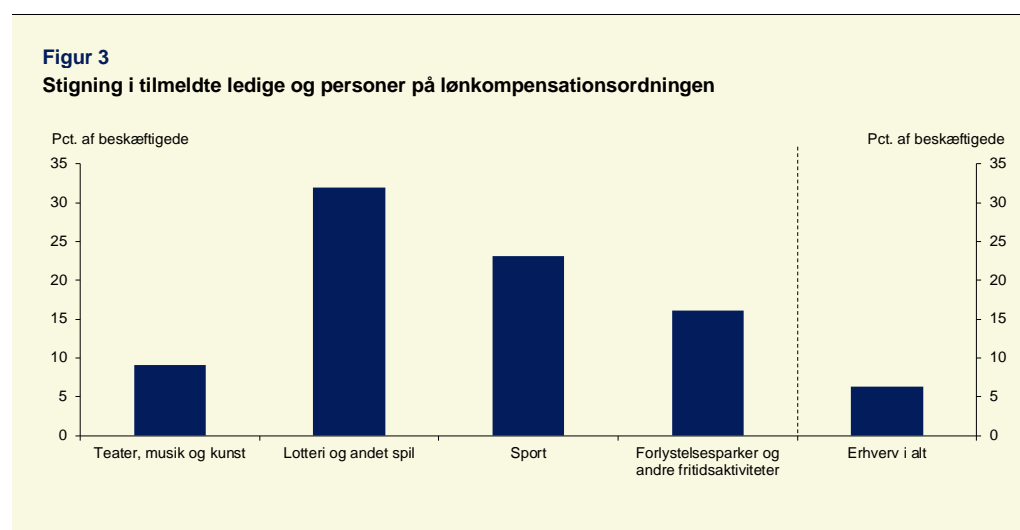
Opdelt på alder ses en høj beskæftigelsesandel af unge *under 20 år* blandt *sport* og *forlystelsesparker og andre fritidsaktiviteter* sammenlignet med fordelingen blandt de samlede erhverv, *jf. figur 2*.

Figur 2**Aldersfordeling af beskæftigede i kultur- og fritidsbrancher og erhverv i alt, 2018**

Anm.: Gennemsnitligt antal beskæftigede over hele året for hvert erhverv fra KAS. Biblioteker, museer mv. er udeladt, da der overvejende er tale om ikke-markedsmæssig produktion.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Siden starten af marts er antallet af ledige steget på tværs af kultur- og fritidsbrancherne. Hertil kommer ansøgninger om lønkompensation. Som andel af beskæftigelsen, er den største stigning sket i *lotteri og andet spil*, hvor antallet af ledige og lønkompeniserede jobs er steget svarende til godt 30 pct. af branchens beskæftigede i 2018, *jf. figur 3*. En næsten tilsvarende stigning på knap 25 pct. er sket i *sport*. På tværs af kultur- og fritidsbrancherne har stigningen i ledige været markant højere end for økonomien som helhed.

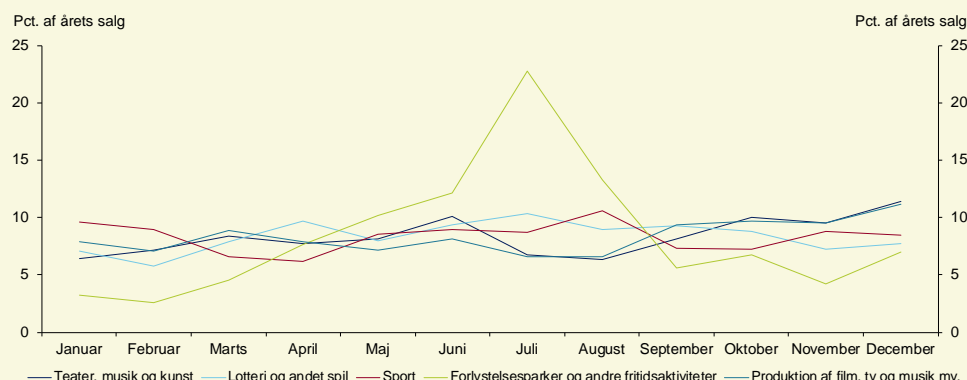

Anm.: Stigningen i tilmeldte ledige er opgjort for perioden 8. marts til 19. april. Grundet efterregistreringer kan tallene ændre sig. Tilmeldte ledige er fordelt på brancher efter, hvilken branche de senest var beskæftiget i. Antal personer på lønkompensationsordningen er opgjort til og med d. 20. april. Lønkompenationstillæggene er korrigeret for, at der kan være søgt om lønkompenation for den samme person flere gange. Beskæftigelsesoplysningerne er baseret på KAS for 2018. Biblioteker, museer mv. er udeladt, da der overvejende er tale om ikke-markedsmæssig produktion.

Kilde: Danmarks Statistik, STAR, Erhvervsstyrelsen, BCG og egne beregninger.

Det er overvejende *forlystelsesparker og andre fritidsaktiviteter*, som har stor sæsonvariation i salget, idet knap 23 pct. af branchens salg foregår i juli, *jf. figur 4*. Til sammenligning er salget i de resterende brancher relativt stabilt fordelt over året.

Figur 4
Fordeling af salg pr. måned i kultur- og fritidsbrancher, gns. 2009-2019

Anm.: Opgjort på baggrund af momsstatistikken. Biblioteker, museer mv. er udeladt, da der overvejende er tale om ikke-markedsmæssig produktion

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

Virksomhederne i kultur- og fritidsbrancherne er generelt lidt yngre end i andre serviceerhverv. Således er knap 20 pct. af virksomhederne inden for *teater, musik og kunst* samt *lotteri og andet spil* mindre end 2 år gamle, mens den tilsvarende andel for alle servicevirksomheder er 14 pct., *jf. tabel 4*. Inden for *produktion af film, tv og musik mv.* ligner virksomhedernes aldersfordeling i højere grad andre serviceerhverv.

Tabel 4
Kultur- og fritidsvirksomhedernes alder

	0-1 år	2-5 år	6-10 år	Over 10 år
Pct. af virksomhederne i branchen				
Teater, musik og kunst	19	25	22	33
Lotteri og andet spil	16	25	20	40
Sport	14	26	22	38
Forlystelsesparker og andre fritidsaktiviteter	11	23	19	47
Produktion af film, tv og musik mv.	15	29	25	31
Alle serviceerhverv	14	23	21	42

Anm.: På baggrund af regnskabsoplysninger fra 2016. Serviceerhverv dækker over brancherne: Handel, Transport (ekskl. luftfart og transport ad vandveje), Hoteller og restauranter, Information og kommunikation, Vidensservice og Rejsebureauer mv. I opgørelsen er der frasorteret fonde og foreninger, selvstændige offentlige virksomheder, virksomheder med negativ BVT og virksomheder med mindre end én fuldtidsbeskæftiget.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på detaljerede virksomhedsdata.

Andelen af virksomheder inden for kultur- og fritidsbrancherne, der lukkede inden for et år, var i 2015 en smule lavere end for alle serviceerhverv. Virksomhederne inden for *lotteri og andet spil* har dog en væsentligt højere lukkeandel på 7,3 pct. sammenlignet med 4,9 pct. for alle serviceerhverv, *jf. tabel 5*.

Tabel 5**Andel kultur- og fritidsvirksomheder som lukker inden for 12 måneder efter endt regnskab**

	Andel virksomheder som lukker, pct.
Teater, musik og kunst	3,5
Lotteri og andet spil	7,3
Sport	3,4
Forlystelsesparker og andre fritidsaktiviteter	3,0
Produktion af film, tv og musik mv.	3,2
Alle serviceerhverv	4,9

Anm.: På baggrund af regnskabsoplysninger fra 2015. Serviceerhverv dækker over brancherne: Handel, Transport (ekskl. luftfart og transport ad vandveje), Hoteller og restauranter, Information og kommunikation, Videnservice og Rejsebureauer mv. I opgørelsen er der frasorteret fonde og foreninger, selvstændige offentlige virksomheder, virksomheder med negativ BVT og virksomheder med mindre end én fuldtidsbeskæftiget.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på detaljerede virksomhedsdata.

Bilag 5

Hoteller mv., luftfart, rejsebureauer samt turist- og taxikørsel

Turismeerhvervene er påvirkede af skærpede rejsevejledninger og lukkede grænser, som direkte begrænser rejsemulighederne. Samtidig må rejselysten inden for landets grænser i høj grad formodes at være begrænset af lukning af restauranter, forlystelsesparker, teatre, museer mv. samt de mere begrænsede muligheder for shopping.

Turismen er således både ramt af restriktioner, der direkte er rettet mod turisterhvervene og tiltag, der er rettet mod andre erhverv.

Hertil kommer, at den danske turismebranche ikke alene er påvirket af tiltag i Danmark, men også i høj grad af rejsevejledninger mv. i de lande, hvorfra turister i Danmark typisk kommer fra. Hvis tiltagene alene i Danmark fjernes, kan det derfor heller ikke forventes, at aktiviteten i turismeerhvervene vil vende tilbage til normalniveauet.

Restriktionernes betydning for produktionen

Turisterhvervene er til grundlag for beregningerne defineret som luftfart, hoteller mv., rejsebureauer samt turist- og taxikørsel. Hoteller mv. dækker alle overnatningsfaciliteter som hoteller, campingpladser og ferieboliger.

Denne opgørelse af turismeerhvervene er en forholdsvis snæver afgrænsning og en bredere afgrænsning kunne fx omfatte kulturinstitutioner og forlystelsesparker mv. Disse er dog i forvejen påvirket af andre tiltag, *jf. bilag 4*.

Luftfart, hoteller mv., rejsebureauer samt turist- og taxikørsel beskæftiger godt 50.000 personer, *jf. tabel 1*. Turismeerhvervet har afledt betydning for fx detailhandlen mv. og for økonomien i mange af landdistriktskommuner, herunder på den jyske vestkyst.

Tabel 1
Centrale oplysninger om luftfart, hoteller og rejsebureauer

	Beskæftigede	Fuldtidsbeskæftigede	Produktion (mia. kr.)	Anslået produktionstab (pct.)
Luftfart	4.600	4.500	20,7	90
Serviceydelser i forbindelse med luftfart	7.500	6.400	13,8	90
Hoteller mv. ¹⁾	20.300	12.600	17,5	90
Rejsebureauer	6.400	4.900	16,8	90
Taxikørsel	7.000	5.600	7,4	90
Turistkørsel ²⁾	4.300	3.400	4,5	90
I alt	50.100	37.400	80,7	90

Anm.: Produktionstab er målt i forhold til en situation med normal efterspørgsel. Beregningerne kan derfor ikke 1-1 oversættes til omkostningerne af tiltaget, da efterspørgslen aktuelt er nedsat på grund af befolkningens adfærd og afbødningstiltag i andre lande. Tallene er for 2016, som er det seneste nationalregnskabsår med detaljerede brancheoplysninger. Beskæftigelsen stemmer overens med nationalregnskabsdefinitionen. For taxikørsel og turistkørsel er beskæftigelse, fuldtidsbeskæftigelse og produktion fordelt ud fra deres andel fuldtidsbeskæftigede i branchen *lokaltog, bus og taxi mv.* For serviceydelser i forbindelse med luftfart er beskæftigelse, fuldtidsbeskæftigelse og produktion fordelt ud fra andelen af fuldtidsbeskæftigede i branchen *hjælpevirksomhed til transport.*

- 1) 50 pct. af overnatningerne på hoteller mv. har dansk nationalitet, mens 50 pct. er udlændinge (opdelingen er ikke værdikorrigeret). For taxikørsel er antaget samme fordeling.
- 2) Turistkørsel dækker over underbranchen *Turistkørsel og anden landpassagertransport*, som omfatter charter- og turistbusvirksomhed, lufthavnsbusser og handicapkørsel samt transport af passagerer med køretøjer, der trækkes af mennesker eller dyr.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

For luftfart er det, baseret på fuldtidsbeskæftigelsen, 90 pct. af branchen, der beskæftiger sig med rute-, charter- og taxiflyvning. Denne del af branchens produktion forudsættes at bortfalde helt i perioden, hvor tiltagene varer ved. Godstransport, som omfatter den resterende tiendedel af luftfart, er ikke påvirket af tiltagene, og aktiviteten forudsættes her at være uændret. Den samme reduktion i produktionen lægges til grund for serviceydelser i forbindelse med luftfart.

Baseret på de seneste observationer for transaktioner med betalingskort synes aktiviteten inden for hoteller samt rejsebureauer og flyselskaber at være aftaget med op til 90 pct., siden tiltagene blev indført. At hele aktiviteten ikke bortfalder skal ses i lyset af, at det stadig er muligt at købe en indenrigsrejse eller en rejse til et senere tidspunkt, hvor coronaepidemien forventes overstået, samt at hotellerne fortsat har åbent. Hotellerne er imidlertid ikke alene påvirket af grænselukningen og skærpede rejsevejledninger, men også fx forsamlingsforbuddet, der har ført til aflyste kulturarrangementer og afledt heraf behov for færre hotelovernatninger.

For taxikørsel lægges til grund, at 90 pct. af aktiviteten er bortfaldet. Dette skal ses i lyset af, at biltrafikken i København er reduceret med i omegnen af 75 pct. i myldretidsperioderne ifølge data fra TomTom GPS. Rutesøgninger på Apple Maps indikerer omkring 30 pct. nedgang i mobiliteten for bilkørsel. Det vurderes dog, at

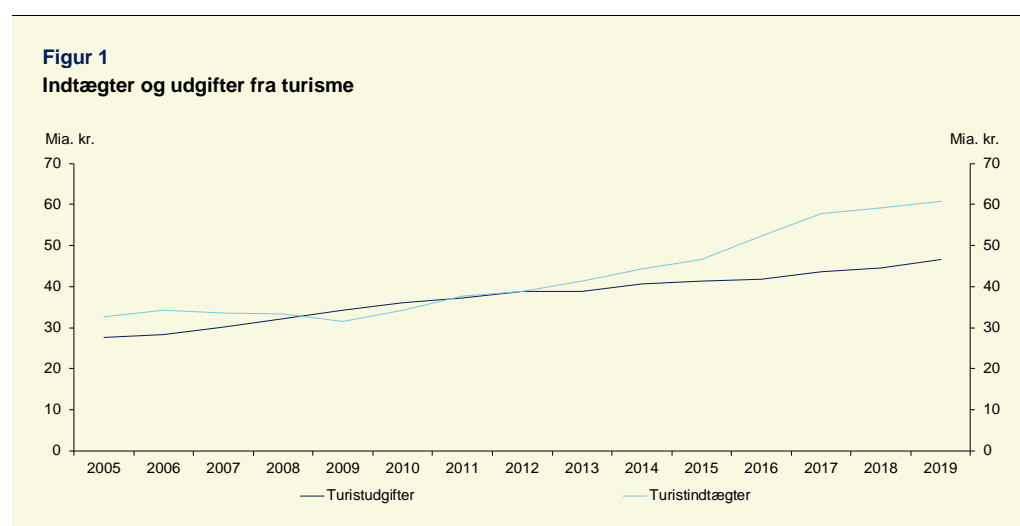
taxibranchen er betydeligt hårdere ramt end den generelle biltrafik i lyset af de skærpede rejsevejledninger og grænselukningen. Hertil kommer forbuddet mod forsamlinger på over 10 personer og lukningen af spisesteder, hvilket også påvirker behovet for taxikørsel.

Bustrafikken over Storebælt er faldet omtrent 95 pct. sammenlignet med samme periode 2019. Dette skal dog ses i lyset af at bustrafikken i over Storebælt i forvejen lå ca. 20 pct. lavere end i 2019 i ugerne før coronaudbruddet. Den isolerede effekt fra tiltagene kan derfor groft anslås til 75 pct. Hertil kommer dog, at en del af turistikørslen med bus foregår i de store byer og ikke nødvendigvis krydser landet. Det gælder fx busser, der i normale tider fragter turister fra lufthavne til fx hoteller. For den samlede turistikørsel anslås derfor et bortfald af produktionen på 90 pct. parallelt med det anslåede tab i de øvrige turismeerhverv.

På grund af sæsonvariationen vil tabet i turismeerhvervene målt i kroner og betydningen for den samlede økonomi være størst i sommermånederne.

En nedlukning over sommersæsonen kan imidlertid få flere danskere til at holde sommerferie i Danmark og dermed fx erstatte nogle af de overnatninger på hoteller og i ferieboliger mv., som de udenlandske turister normalt afholder.

I perioden mellem 2005 og 2012 var der nogenlunde balance mellem turistindtægterne og turistudgifterne. Det vil sige, at danskerne brugte omtrent lige så mange penge i forbindelse med turistrejser i udlandet, som udlændinge brugte i forbindelse med turistrejser i Danmark, *jf. figur 1*.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger.

I de seneste år har der imidlertid været en større stigning i turistindtægter, som oversteg turistudgifterne med 15 mia. kr. i 2019. Forskellen betyder, at bortfald af udenlandske turistindtægter ikke umiddelbart vil blive opvejet af et større dansk

forbrug af turisme inden for landets grænser, hvis danske husholdninger vælger at bruge det samme beløb herhjemme, som de ville have brugt i udlandet.

Beskrivelse af turistbranchen

Turisterhvervene er til grundlag for beregningerne defineret som hoteller mv., luftfart, rejsebureauer samt turist- og taxikørsel. Hoteller mv. dækker alle overnatningsfaciliteter som hoteller, campingpladser og ferieboliger.

Anvendes en bredere afgrænsning, som fx omfatter restauration og attraktioner, bliver branchens omfang noget større. En DI-analyse fra 2018 viser således, at der i 2015 var 175.000 personer beskæftigede i brancher, der omfatter turisme i Danmark.⁹ En anden analyse fra 2019 baseret på turisternes forbrug fra VisitDenmark viser, at turismeomsætningen på 128 mia. kr. lå til grund for 161.000 job i 2017.¹⁰ I de to nævnte analyser medtages afledt aktivitet i andre brancher, fx hvis turister køber en is på havnen eller tanker benzin.

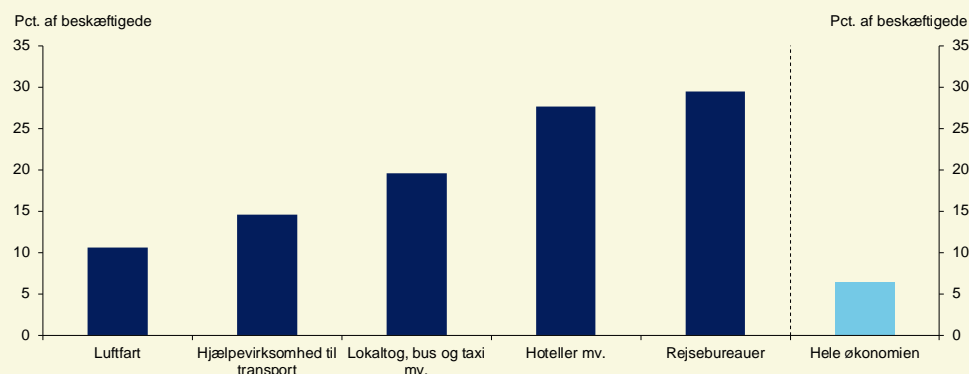
Turismen har andre kendetegn, der har betydning for, hvor hårdt erhvervene bliver ramt. Der er et udpræget sæsonmønster, idet fx antallet af hotelovernatninger stiger til det dobbelte i sommermånederne. Der er en geografisk dimension, da næsten en tredjedel af beskæftigelsen i hoteller mv. og restauranter ligger i København by eller omegn, mens mange sommerhuse og campingpladser mv. formentlig i høj grad er placeret i andre dele af landet. Forholdsmæssigt mange ansatte er unge, ufaglærte og deltidsansatte. Op mod 46 pct. af de beskæftigede i hoteller mv. er under 30 år, hvilket er betydeligt højere end for den samlede økonomi, hvor det kun er knap hver fjerde beskæftigede, der er under 30 år.

Ansatte i turismeerhvervene har i høj grad oplevet stigende ledighed, siden tiltagene mod COVID-19 blev sat i værk. For hoteller mv. og rejsebureauer gælder det, at antallet af tilmeldte ledige og personer på lønkompensation er vokset med næsten 30 pct. af antallet af beskæftigede i branchen. Det står i kontrast til udviklingen for den samlede økonomi, hvor det er lidt flere end 6 pct. af de beskæftigede, der enten er blevet ledige eller er kommet på lønkompensation, *jf. figur 2*.

⁹ <https://www.danskindustri.dk/arkiv/analyser/2018/1/beskaeftigelsesanalyse-for-turisme/>

¹⁰ <https://www.visitdenmark.dk/api/drupal/sites/visitdenmark.com/files/2019-05/Turismens%20%C3%B8konomiske%20betydning%20i%20Danmark%202017.pdf>

Figur 2
Stigning i tilmeldte ledige og personer på lønkompensationsordningen

Anm.: Stigningen i tilmeldte ledige er opgjort for perioden 8. marts til 19. april. Grundet efterregistreringer kan tallene ændre sig. Tilmeldte ledige er fordelt på brancher efter, hvilken branche de senest var beskæftiget i. Antal personer på lønkompensationsordningen er opgjort til og med d. 20. april. Lønkompenationstallene er korrigeret for, at der kan være søgt om lønkompenation for den samme person flere steder. Beskæftigelsesoplysningerne er baseret på KAS for 2018. *Lokaltog, bus og taxi mv.* dækker over flere underbrancher som fx rute- og skolebuskørsel, der i udgangspunktet ikke er orienteret mod transport af turister. *Hjelpevirksomhed til transport* dækker ikke alene serviceydelser i forbindelse med luftfart, men også fx speditører.

Kilde: Danmarks Statistik, STAR, Erhvervsstyrelsen, BCG og egne beregninger.

Hoteller mv., rejsebureauer og turistikørsel beskæftiger typisk flere fuldtidspersoner pr. virksomhed, og mellem hver fjerde og hver femte virksomhed beskæftiger mere end 10 fuldtidsbeskæftigede. Det gør sig kun gældende for 10 pct. af alle serviceerhverv, *jf. tabel 2*.

Tabel 2
Hoteller og rejsebureauers mv. størrelse

	Fuldtidsbeskæftigede			
	1-2	3-9	10-49	Mindst 50
Pct. af virksomhederne i branchen				
Hoteller mv.	53	27	17	4
Rejsebureauer mv.	47	32	16	4
Taxikørsel	73	22	5	0
Turistkørsel ¹⁾	47	28	20	4
Alle serviceerhverv	71	20	8	2

Anm.: På baggrund af regnskabsoplysninger fra 2016. Serviceerhverv dækker over brancherne: Handel, Transport (ekskl. Luftfart og transport ad vandveje), Hoteller og restauranter, Information og kommunikation, Vidensservice og Rejsebureauer mv. I opgørelsen er der frasorteret fonde og foreninger, selvstændige offentlige virksomheder, virksomheder med negativ BVT og virksomheder med mindre end én fuldtidsbeskæftiget. Grundet afrunding summerer andelen ikke nødvendigvis til 100.

- 1) Turistkørsel dækker over underbranchen *Turistkørsel og anden landpassagertransport*, som omfatter charter- og turistbusvirksomhed, lufthavnsbusser og handicapkørsel samt transport af passagerer med køretøjer, der trækkes af mennesker eller dyr.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på detaljerede virksomhedsdata.

Virksomhederne, der beskæftiger sig med taxikørsel, er derimod typisk små virksomheder.

Hotellerne har generelt en større egenkapital relativt til udgifterne sammenlignet med de øvrige serviceerhverv. Fx er egenkapitalen i hver femte virksomhed i branchen stor nok til at ville kunne dække mere end 12 måneders udgifter. For alle serviceerhvervene er det kun hver tiende virksomhed, hvor det er tilfældet, *jf. tabel 3.*

Tabel 3**Antal måneder hoteller og rejsebureauers mv. egenkapital kan dække de samlede udgifter**

	Negativ Egenkapital	0-6 måneder	6-12 måneder	Over 12 måneder
Pct. af virksomhederne i branchen				
Hoteller mv.	12	26	42	20
Rejsebureauer mv.	10	86	1	2
Taxikørsel	27	60	9	4
Turistkørsel ¹⁾	11	73	9	8
Alle serviceerhverv	10	65	14	10

Anm.: På baggrund af regnskabsoplysninger fra 2016. Negativ egenkapital skyldes overførte underskud fra tidligere regnskabsår. I beregningerne er de samlede udgifter forudsat uændret. Serviceerhverv dækker over brancherne: Handel, Transport (ekskl. Luftfart og transport ad vandveje), Hoteller og restauranter, Information og kommunikation, Vidensservice og Rejsebureauer mv. I opgørelsen er der frasortet fonde og foreninger, selvstændige offentlige virksomheder, virksomheder med negativ BVT og virksomheder med mindre end én fuldtidsbeskæftiget. Grundet afrunding summerer andelen ikke nødvendigvis til 100.

- 1) Turistkørsel dækker over underbranchen *Turistkørsel og anden landpassagertransport*, som omfatter charter- og turistbusvirksomhed, lufthavnsbusser og handicapkørsel samt transport af passagerer med køretøjer, der trækkes af mennesker eller dyr.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på detaljerede virksomhedsdata.

Modsat har kun 3 pct. rejsebureauerne og 13 pct. taxivirksomheder egenkapital nok til at dækker udgifterne i mere end et halvt år.

Hoteller mv. og virksomhederne, der beskæftiger sig med taxi- og turistkørsel, er kendetegnet ved, at en forholdsvis stor andel af deres udgifter er faste udgifter, *jf. tabel 4.*

Tabel 4
Hoteller og rejsebureauers mv. udgifter som andel af omsætningen.

	Lønudgifter	Variable udgifter	Faste udgifter	I alt
Hoteller mv.	20	29	38	87
Rejsebureauer mv.	15	57	25	97
Taxikørsel	29	12	32	73
Turistkørsel ¹⁾	28	23	35	86
Alle serviceerhverv	18	39	28	85

Anm.: På baggrund af regnskabsoplysninger fra 2016. Lønudgifter dækker over: lønninger og gager, pensionsomkostninger og andre omkostninger til social sikring. Variable udgifter dækker over: køb af va-rer til videresalg, køb af råvarer, hjælpematerialer og emballage, køb af energi, køb af underentre-priser og lønarbejde, ordinære tab på debitorer, nedskrivninger af omsætningsaktiver og sekundære omkostninger. Faste udgifter dækker over: husleje, anskaffelse af småinventar/driftsmidler med kort levetid, leje af arbejdskraft fra andet firma, langtidsløje og operationel leasing, eksterne omkostninger i øvrigt, afskrivninger og nedskrivninger af materielle og immaterielle anlægsaktiver, rentekomkostninger o.l. Serviceerhverv dækker over brancherne: Handel, Transport (ekskl. Luftfart og transport ad vandveje), Hoteller og restauranter, Information og kommunikation, Vidensservice og Rejsebureauer mv. I opgørelsen er der frasorteret fonde og foreninger, selvstændige offentlige virksomheder, virksomheder med negativ BVT og virksomheder med mindre end én fuldtidsbeskæftiget.

- 1) Turistkørsel dækker over underbranchen *Turistkørsel og anden landpassagertransport*, som omfatter charter- og turistbusvirksomhed, lufthavnsbusser og handicapkørsel samt transport af passagerer med køretøjer, der trækkes af mennesker eller dyr.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på detaljerede virksomhedsdata.

For rejsebureauerne er den største udgiftspost de variable udgifter. Modsat forholdet det sig for taxi- og turistkørsel, hvor de variable udgifter er betydeligt lavere end for serviceerhvervene under et.

Den relativt lave egenkapital i rejsebureauerne betyder ikke nødvendigvis, at de typisk er en udsat branche med stor udskiftning i virksomhederne. I 2016 var det 1,8 pct. af rejsebureauerne, der lukkede, hvilket ca. er en tredjedel af tilbøjeligheden blandt serviceerhvervene under et, *jf. tabel 5*.

For virksomheder, der beskæftigede sig med taxi- og turistkørsel var det op mod 4 pct. af virksomhederne, der lukkede, hvilket indikerer en relativt høj udskiftning blandt virksomhederne i disse erhverv, sammenlignet med serviceerhvervene under et.

Tabel 5
Andelen af hoteller og rejsebureauer mv. som lukkede i løbet af 2016

	Andel
Hoteller mv.	5,0
Rejsebureauer mv.	1,8
Taxikørsel	4,7
Turistkørsel ¹⁾	5,4
Alle serviceerhverv	4,9

Anm.: Andelen er opgjort som virksomheder, der afleverede regnskab i 2015 og lukkede i løbet af 2016. Serviceerhverv dækker over brancherne: Handel, Transport (ekskl. Luftfart og transport ad vandveje), Hoteller og restauranter, Information og kommunikation, Videnservice og Rejsebureauer mv. I opgørelsen er der frasorteret fonde og foreninger, selvstændige offentlige virksomheder, virksomheder med negativ BVT og virksomheder med mindre end én fuldtidsbeskæftiget.

- 1) Turistkørsel dækker over underbranchen *Turistkørsel og anden landpassagertransport*, som omfatter charter- og turistbusvirksomhed, lufthavnsbusser og handicapkørsel samt transport af passagerer med køretøjer, der trækkes af mennesker eller dyr.

Kilde: Danmarks Statistik og egne beregninger på detaljerede virksomhedsdata.